

Opbouwwerk Brussel 80 1983 - 2003

Nieuws uit RisoBrussel

V. U.: Rohnny Buyens, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel
Driemaandelijks informatieblad – Maart 2004, Jaargang 20

Editoriaal

Twintig jaar geleden ontstond het opbouwwerk in Vlaanderen en Brussel in zijn huidige vorm. Voor velen, de meeste onder ons, is het alsof er nooit iets anders was dan Viboso, Riso en projectmatig opbouwwerk. Alleen pioniers kunnen zich nog herinneren met wat voor „bloed, zweet, tranen” en kinderziektes die herstructurering uit 1982-83 gepaard ging. Een aantal actuele discussies en sommige „gevoeligheden” in de sector kunnen alleen begrepen worden mits enige kennis van die periode.

Het heeft niet veel gescheeld of het was bij die 20 jaar gebleven. We verwijzen hier naar de plannen voor een fusie van de minderhedensector en het opbouwwerk, plannen gelanceerd door het Kabinet Vogels en ondertussen, met het verdwijnen van de Minister, alweer in de lade gestopt. Wat in deze plannen te denken gaf, was niet zo zeer een fusie op zich, maar wel de stiefmoederlijke behandeling die het opbouwwerk daarin te beurt viel. Alsof het opbouwwerk in een beleidsvisie geen eigen plaats verdient maar naar believen er met het oog op de actuele maatschappelijke agenda als brandweer van dienst kan worden opgevoerd.

Het opbouwwerk zit al langer dan vandaag met een imagoprobleem. Overvraagd, goed genoeg om het ijzer uit het vuur te halen en schouderklopjes af en toe, dat wel. Maar als puntje bij paaltje komt op zij te schuiven want moeilijk te controleren en hoe dan ook quantité négligable. De „ondankbaarheid” van sommige lokale besturen bij de overgang van het SIF naar het Stedenfonds heeft dat nog maar eens aangetoond.

Het past hier ook de hand in eigen boezem te steken. Het probleem heeft niet alleen te maken met „klein” of „onbekend is onbemind”. De sector is hopeloos verdeeld. Op papier ziet de structuur er met zijn ruggegraat van Riso's mooi uit en rationeel, maar de wegen lopen te sterk uiteen. Op niveau van de relatie met lokale beleidsinstantie valt dit nog te begrijpen (ofschoon een eensgezind sectorstandpunt inzake engagementen in bv het Stedenfonds geen kwaad zou kunnen). Erger wordt het wanneer we ons, in dossiers die de sector in haar geheel aanbelangen, gaan opstellen als kleine kruideniers gefixeerd op de eigen boekhouding. Dan is het hek pas helemaal van de dam en worden we slachtoffer van onze eigen capriolen. Een eensgezinde houding is nog altijd de beste strategie tegen welke

verdeel- en heersstrategie dan ook. Daaraan moet dan wel gewerkt worden. Zowel in de daartoe geëigende overlegkanalen als doorheen activiteiten waardoor de cohesie naar binnen en de eensgezindheid naar buiten wordt verhoogd. Daarom kan het belang van het vorig jaar gehouden denkproces Opbouwwerk in Perspectief – gezamenlijke meningsvorming rond de positie van het opbouwwerk – moeilijk onderschat worden. Het kan echter niet bij eenmalige manifestaties blijven. Waarom geen Riso-overstijgende projecten opzetten met „afdelingen” in wijken van diverse steden? Waarom de huisstijlen niet meer op mekaar afstemmen? Opbouwwerk hoeft geen eenheidsworst te worden, maar tussen dit en de toren van babel liggen veel verkieselijker nuances (ast).

Mannen maken plannen

Protest tegen bouwplannen in de Noordwijk

De voorbije maanden bewoog er in de Brusselse Noordwijk nogal wat op het vlak van ruimtelijke ordening. Het Brussels Gewest en de Stad Brussel koesteren plannen om in de Noordwijk extra kantoortorens neer te poten en bijkomende woningen te bouwen. In dit artikel geven we een chronologisch overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen en staan we stil bij de rol die het opbouwwerk en de buurtcomités in dit verhaal spelen.

Een lange geschiedenis

De Noordwijk kent een lange geschiedenis van bedreigende vastgoedprojecten, kaalslag en bewonersstrijd. Zo 'n dertig jaar geleden werden naar schatting 11.000 buurtbewoners onteigend om plaats te maken voor de kantoortorens van het „Manhattanplan”. Als reactie hierop kwamen verschillende actie- en bewonerscomités tot stand. Tot op vandaag herinneren verschillende ruimtelijke elementen in de Noordwijk (grote ongebruikte terreinen, een overbodige „stadsautostrade”...) aan de kaalslag van de jaren '70.

Over bestemmingsplannen, gebieden van gewestelijk belang en overlegcommissies...

Vandaag staan de buurtbewoners opnieuw op de bres om de woonzekerheid en de kwaliteit van hun leefomgeving te vrijwaren. Zij verzetten zich met name tegen een ontwerp van Bijzonder Bestemmingsplan (BBP) dat de Harmoniebuurt, het meest zuidelijke gedeelte van de Noordwijk, dreigt te „omsingelen” door kantoortorens. Welke beslissingen leidden tot de opmaak van dit BBP? Welke reacties kwamen er vanwege de bewoners en wat was de rol van het opbouwwerk? Een overzicht...

3 mei 2001

De Brusselse Hoofdstedelijke Gewestregering keurt het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) goed. Een groot deel van de Noordwijk (met name de omge-

ving van de Helihavenlaan en het Maximiliaanpark) wordt ingekleurd als Gebied van Gewestelijk Belang (GGB) en krijgt de naam GGB Helihaven. Het Brussels Gewest bepaalt dat in dit gebied max. 150.000 m² kantoren kunnen bijkomen. Hiermee verwerpt het gewest het voorstel van de Stad Brussel (geformuleerd tijdens het openbaar onderzoek) om het aantal nieuwe kantoren te beperken tot 75.000 m².

18 juli 2002

De gewestregering keurt haar programma voor het GGB Helihaven goed: de Noordwijk moet opnieuw een gemengde buurt worden die hoofdzakelijk bestemd is voor huisvesting, waar voldoende groene zones zijn en waar ook kantoren kunnen bijgebouwd worden. Vooral wat dit laatste betreft is het regeringsbesluit erg duidelijk: op het huizenblok begrensd door de Simon Bolivarlaan, de Helihavenlaan, de Simonsstraat en de Antwerpsesteenweg (momenteel een site met semi-industriële activiteiten, in de volksmond ook wel de „ITD-site” genoemd) dient een „aanzienlijk kantorencentrum” te worden opgetrokken dat de „transitie” tussen de kantoorzone langsheen de Albert II-laan en de kanaalzone moet verzekeren.

Foto: Michel Demol

Simonstraat, komen hier 75.000 m² kantoren?

Op het aantal te realiseren woningen en kantoren worden geen cijfers (dat wil zeggen vierkante meters) geplakt. Wel wordt er in het gewestbesluit gesteld dat „een te groot verschil tussen de (door het gewest) voorziene 150.000 m² kantoren en het aantal dat door de (stad Brussel) uit te werken BBP's zou voorzien worden, de door de Regering gekozen koers (tot de spreiding van de kantooroppervlakten over het gewestelijk grondgebied) in gevaar zou kunnen brengen”. Zoals verderop zal blijken, stelt het buurtcomité zich later vragen bij de betekenis en de bindende kracht van deze formulering.

Het gewestbesluit wordt ondertekend door Minister-President François-Xavier de Donnée en Staatssecretaris voor Ruimtelijke Ordening Willem Draps, beiden behorend tot de Franstalige liberale partij MR.

De Stad Brussel krijgt 30 maanden tijd om dit besluit in twee BBP's te gieten. Zij belast het architectenbureau BOA (Brussels Office for Architecture) met de opmaak van twee ontwerp-BBP's voor het GGB Helihaven (BBP Helihaven voor de zone rondom het Maximiliaanpark en BBP Kanaal-Willebroek voor de kanaalzone).

6 juni 2003

In mei 2003 krijgt het buurtcomité „via via” hoogte van deze plannen. We nodigen onszelf uit bij de kabinetschef van de Brusselse Schepen voor Stedenbouw Henri Simons (Ecolo). Een architect van BOA stelt de voorlopige ontwerpen op een – het dient gezegd – zeer duidelijke manier voor aan een aantal leden van het buurtcomité en de opbouwwerkers. Een kopie van de plannen kunnen we niet krijgen. De reden: de gemeenteraad heeft de ontwerpen nog niet goedgekeurd. Dan maar zelf tekeningetjes maken...

17 juni 2003

De opbouwwerker stelt de plannen voor aan het buurtcomité Harmonie. Na een vragen- en discussieronde worden volgende standpunten geformuleerd: 1) wij pleiten voor de bouw van woningen toegankelijk voor mensen met lage of gemiddelde inkomens; 2) de bouw van bijkomende kantoorruimte moet tot een minimum beperkt worden; 3) er moeten woningen gebouwd worden

langsheen de volledige Antwerpsesteenweg (om de verschillende delen van de wijk beter met mekaar te verbinden).

Bij het formuleren van haar standpunt met betrekking tot de nieuwe plannen baseert het buurtcomité zich voornamelijk op de standpunten die het buurtcomité en Buurtwerk Noordwijk reeds jaren terug vertolkt hadden (oude bezwaarschriften en edities van de wijkkrant Nord-Gazet werden van onder het stof gehaald).

22 september 2003

De Brusselse gemeenteraad keurt het basisdossier voor het BBP Helihaven goed.

Onze voorstellen samengevat

1. Verminderen van de oppervlakte nieuwe kantoren tot 75.000 m², verspreid over het hele GGB Helihaven.
2. Vrijwaren van de speeltuintjes van de Sint-Rochusschool en de Gemeentelijke basisschool (inkleuren als groene zone).
3. Bouw van woningen langsheen de Antwerpsesteenweg (even zijde, tussen de Simonsstraat en de Willem Demolstraat).
4. Bouw van woningen langs weerszijden van de (versmalde) Simon Bolivarlaan.
5. Stedenbouwkundige lasten maximaal investeren in sociale huisvesting.
6. Samenwerking en overleg tussen Stad Brussel en buurtorganisaties in verband met de verdere aanpassing / invulling van de BBP's.

RisoBrussel - Bewonerscomités Harmonie & Oude Noordwijk, Huurdersunie Noordwijk, Sint-Rochusschool, Brusselse Raad voor het Leefmilieu (BRAL)

29 september 2003 tot 28 oktober 2003

Het ontwerp-BBP Helihaven gaat in openbaar onderzoek. Het dossier telt 78 bladzijden tekst en 5 kaarten. Een overzichtelijke samenvatting is jammer genoeg niet voorzien. De grote lijnen van het plan zijn de bouw van 137.000 m² nieuwe kantoren (waarvan 75.000 m² op de ITD-site), de bouw van 120.000 m² nieuwe woningen en de versmalling van de Simon Bolivarlaan.

De opbouwwerker analyseert de plannen, stelt een bezwaarschrift op (dat uiteraard in de lijn ligt van wat er enkele maanden tevoren door het buurtcomité werd beslist) en contacteert verschillende partners met de vraag of zij dit bezwaarschrift mee kunnen ondersteunen en/of uitwerken: twee buurtschooltjes (die beiden hun speeltuin dreigen te verliezen omdat er woningen worden voorzien); de Huurdersunie Noordwijk (gedeelte bekommernis in verband met de realisatie van betaalbare woningen en overvloed aan kantoren) en de Brusselse Raad voor het Leefmilieu (stedenbouwkundige expertise en gemeenschappelijke doelstellingen). Het Buurtcomité Harmonie (ondersteund door RisoBrussel), de Huurdersunie Noordwijk, de Sint-Rochusschool en Bral besluiten dit dossier gemeenschappelijk aan te pakken.

Via de school, bevriende organisaties, cafés, winkels, leden van het buurtcomité, op de markt ... worden bezwaarschriften rondgedeeld en verzameld. Op een paar dagen tijd worden zonder al te veel inspanningen een driehonderdtal handtekeningen verzameld.

10 oktober 2003

Intussen staat de Stad Brussel niet stil: op 10 oktober verkoopt zij de Itd-site, waar zij eigenaar van is, aan North Star, een aan de groep De Pauw gelieerde maatschappij. Deze verkoop levert de stad 14,7 miljoen euro op. Op dit huizenblok zullen 75.000 m² kantoren en 11.000 m² woningen gebouwd worden (merk op dat deze oppervlakten dus reeds op dat moment – nog voor het openbaar onderzoek is afgerond – worden overeengekomen !).

Met de stedenbouwkundige lasten (125 euro per m² kantoren) voorziet men de bouw van vijftig woningen die zullen worden overgedragen aan de Grondregie van de Stad Brussel. Schepen van stadseigendommen Georges Dallemagne (CdH) heeft het in *Le Soir* over „une belle opération”. Het buurtcomité en de Huurdersunie vragen zich daarentegen af of 50 woningen niet wat minnetjes is als je weet dat de stedenbouwkundige lasten, alleen al voor dit huizenblok, meer dan 9 miljoen euro zullen bedragen. Volgens ons kan men met dit bedrag makkelijk 80 à 100 woningen bouwen.

27 oktober 2003

Om procedureredenen wordt het openbaar onderzoek stilgelegd. Later zal blijken dat de voorlaatste (in plaats van de laatste) versie van de verklarende documenten bij het ontwerp-BBP in openbaar onderzoek was gegaan.

28 oktober 2003

Het buurtcomité Harmonie, de Huurdersunie Noordwijk en de Sint-Rochusschool organiseren een persconferentie om hun bezwaarschrift toe te lichten. Leerlingen en leraars van de school maken een grote tekening met daarop hun school zoals ze er nu uitziet (gebouw met rondom grasveldje om te spelen) en hoe ze er later dreigt uit te komen zien (school omsingeld door grijze appartementsgebouwen). Aan het schoolgebouw hangen meterslange spandoeken met daarop slogans zoals „*nos enfants ont besoin d'air, laissez-nous notre espace vert*”. Deze actie vindt een ruime weerklank in de media (verschillende kranten, regionale televisie en radio). Het speeltuintje van de Sint-Rochusschool is het symbool geworden van de bewonersstrijd. Als reactie op onze persconferentie verstuurt schepen Henri Simons een persbericht waarin hij stelt dat hij met ons van mening is dat er te veel kantoren worden voorzien in de Noordwijk, maar

Foto: Fotoarchief Opbouwwerk Noordwijk

20/10/2003, verschillende buurtbewoners wonen onze persconferentie bij.

dat dit de fout is van het gewest, dat zo'n overdreven aantal kantoren oplegt. Het buurtcomité reageert dat de 150.000 m² nieuwe kantoren een maximumgrens is die opgelegd is door het gewest, géén te realiseren aantal kantoren.

7 november 2003 tot 8 december 2003

Start van het tweede openbaar onderzoek. De plannen zijn niet gewijzigd. De verschillende partners verzamelen nog wat handtekeningen voor hun bezwaarschrift. Op 4 december overhandigen we 343 bezwaarschriften aan het secretariaat van de overlegcommissie (dienst ruimtelijke ordening Stad Brussel). De Sint-Rochusschool verstuurt nog een aparte petitie, ondertekend door een honderdtal ouders en leerkrachten van de school.

16 december 2003

Overlegcommissie op het administratief centrum van de Stad Brussel. Een vijftigtal buurtbewoners (in hoofdzaak ouders van de Sint-Rochusschool en leden van de buurtcomités) komen opdagen. De plannen worden door een architect voorgesteld en iedereen krijgt ruim de tijd om zijn of haar opmerkingen bij de plannen te formuleren. Tot onze tevredenheid wordt er immers anderhalf uur uit-

getrokken voor dit dossier. Na de tussenkomsten van het publiek belooft Schepen Henri Simons dat de speeltuin van de Sint-Rochusschool zal behouden blijven. Op onze andere voorstellen (onder andere de door ons gevraagde inperking van de kantooroppervlakte en bouw van woningen langs Antwerpsesteenweg en Bolivarlaan) wil of kan de schepen niet ingaan. Met name wat betreft de hoeveelheid kantoren blijft hij de zwarte piet doorschuiven naar het gewest.

Wat brengt de toekomst?

Enigszins tegen de verwachtingen in formuleert de overlegcommissie op 16 december geen advies. Zij besluit nog een aantal andere instanties (gemeente Schaarbeek, MIVB, Haven van Brussel ...) te contacteren vooraleer een definitief oordeel over dit plan te vellen. Wellicht zal de overlegcommissie midden januari een eerste advies bezorgen aan de stad Brussel. Vervolgens komt er een milieueffectenstudie, en op basis van deze studie zal er nadien een tweede, „definitief” ontwerp-BBP in openbaar onderzoek gaan (bent u nog mee?). Heel dit proces zal wellicht nog twee à drie jaar aanslepen.

In tussentijd zijn er in juni 2004 ook gewestverkiezingen. De stad Brussel liet reeds herhaaldelijk verstaan dat de „sleutel” in dit dossier bij het Brussels Gewest ligt: een nieuwe regering kan het regeringsbesluit van 18 juli 2002 teniet doen en het aantal toegestane kantoren inperken (het GBP heeft het immers alleen over maximum 150.000 m² nieuwe kantoren). In de aanloop naar de verkiezingen zullen we dan ook alle democratische partijen aanschrijven met de vraag of zij het aantal kantoren in de Noordwijk willen beperken. Hun antwoorden zullen worden gepubliceerd in de buurtkrant Nord-Gazet en zullen ook via de „traditionele” pers worden meegedeeld. Ander strijdpunt wordt dit van de bestemming van de stedenbouwkundige lasten. Samen met de Huurdersunie Noordwijk zullen wij er bij de stad Brussel voor pleiten om deze maximaal te investeren in semi-sociale huisvesting (goedkope huurwoningen in eigendom van de Stad Brussel) en de ambities terzake wat hoger te leggen (minimum 80 dergelijke woningen in plaats van de voorziene 50).

Foto: Michel Demol

De bedreigde speelplaats van de Sint-Rochusschool

De rol van het opbouwwerk

Zien

Hoewel het BBP Helihaven een belangrijke impact zal hebben op de verdere ontwikkeling van de Noordwijk, was er in de buurt nauwelijks iemand die weet had van wat er gaande was. Het was „toevallig” dat het opbouwwerk op een vergadering – die niet eens over dit BBP ging – te horen kreeg dat er een plan in opmaak was. Doordat we onszelf in juni 2003 uitnodigden bij de schepen, kregen we de plannen – die toen al voor 99% „af” waren – voor het eerst te zien. Terwijl men in de moderne stedenbouw de mond vol heeft van een „pro-actief beleid”, d.w.z. dat men bij de opmaak van een plan contact opneemt met de verschillende betrokken partijen (waaronder de buurtbewoners), presenteerde de stad Brussel ons een quasi kant en klaar plan.

We moeten ook de hand in eigen boezem durven steken: in juli 2002 legde het Brussels Gewest in haar regeringsbesluit de grote lijnen van dit plan reeds vast. Een grotere alertheid vanwege het opbouwwerk had ons meer tijd gegeven om bij het stadsbestuur en het gewest te lobbyen voor een plan dat beter rekening hield met de verwachtingen van de buurtbewoners.

Oordelen

Wanneer je als opbouwwerker of buurtcomité geconfronteerd wordt met een dergelijk „groot” dossier is de kans groot dat de moed je in de schoenen zinkt. Wat is immers de invloed van het opbouwwerk en een aantal geëngageerde buurtbewoners indien verschillende overheden en vastgoedpromotoren quasi eensgezind een plan verdedigen? Indien we dit dossier zonder enige „ervaring” met stedenbouwkundige plannen hadden voorgeschoteld gekregen, waren we er wellicht niet aan begonnen. Gelukkig hebben de buurtcomités en het buurtwerk in het verleden verscheidene malen gereageerd op allerlei plannen (gewestelijke en gemeentelijke ontwikkelingsplannen, gewestelijk bestemmingsplan ...), zodat het voor ons meteen duidelijk was welke alternatieve voorstellen we naar voor moeten schuiven. Het belang van een goed „geheugen” onder de vorm van een permanente buurtwerking wordt hiermee nogmaals aangetoond.

Handelen

Uiteraard volstaat het niet om terechte bezwaren of voorstellen te hebben. Het komt er vooral op aan om deze uit te dragen en gehoor te vinden bij diegenen die de knoop moeten doorhakken, in dit geval de stad Brussel en het gewest. Begin september 2003 (dit is vóór de start van het openbaar onderzoek) waren onze ambities op dat vlak nogal bescheiden: we zouden een symbolische actie organiseren waarbij de „verstikking” van de wijk door kantoorbouw zou worden aangeklaagd.

Naarmate we meer buurtbewoners op de hoogte brachten van de plannen – en deze hier quasi allemaal afwijzend op reageerden – groeide het besef dat we meer konden aanvangen met dit dossier. Ons „geluk” hierbij was dat we over een uitstekend symbooldossier beschikten: de speeltuin van de St.-Rochusschool. Mensen mobiliseren voor een abstract dossier zoals het „ontwerp van bijzonder bestemmingsplan voor de zone Helihaven” is een schier onmogelijke opdracht. Ouders en buurtbewoners op de been brengen voor de speeltuin van hun kinderen die dreigt te verdwijnen daarentegen ... De directie, inrichtende macht en het oudercomité van de school schaarden zich voluit achter onze zaak en plots zagen we onze „traditionele” achterban fors uitbreiden. Samen organiseerden we de persconferentie en mobiliseerden we voor de overlegcommissie.

Foto: Fotoarchief Opbouwwerk Noordwijk

Gezamenlijke persconferentie van de Huurdersunie, de St.-Rochusschool en het buurtcomité.

Meteen ligt hier ook de zwakte van onze actie: nadat de schepen van stedenbouw op de overlegcommissie van 16/12/2003 toegevingen deed inzake het volbouwen van de speeltuin van de Sint-Rochusschool (wat uiteraard een erg goede zaak is), zijn we meteen ook ons „symbooldossier” kwijt. Het is nog maar de vraag of we er in de toekomst (milieueffectenstudie, tweede ontwerp van BBP...) in zullen slagen om een even grote mobilisatie van buurtbewoners tot stand te brengen. Het wordt een hele „uitdaging” – om dit modewoord maar eens te gebruiken – om de buurtbewoners blijvend te mobiliseren voor dit erg belangrijke maar ook erg ingewikkeld en abstract dossier. Moeilijk... maar ook ongelooflijk boeiend.

Naschrift (10/2/2004)

De Brusselse schepen voor stedenbouw Henri Simons heeft inmiddels gesteld dat indien de milieueffectenstudie tot het besluit zou komen dat de volgens het regeringbesluit opgelegde kantooroppervlakte te groot is, dat dit dan zou moeten leiden tot een nieuw en aangepast regeringsbesluit voor het GGB Helihaven. Dit is een bevoegdheid van het Brusselse gewestregering en zal meer dan waarschijnlijk door de volgende regering worden onderzocht. Wordt vervolgd...

David Van Vooren

Je kan meer info over dit dossier bekomen bij RisoBrussel, Opbouwwerk Noordwijk, Antwerpsesteenweg 60, 1000 Brussel, Tel: (02) 201 62 72, Fax: (02) 203 29 15, e-mail: noordwijk@risobrussel.be, website: www.risobrussel.be/noordwijk

Spandoek aan de Sint-Rochusschool

Foto: Fotoarchief Opbouwwerk Noordwijk

Een contact en onthaalpunt voor de Brussels Noordwijk.

Inleiding

„SOEP, THEE, GRATIS!” Dit is de boodschap die elke middag in verschillende talen wordt afgeroepen bij de uitgang van de Dienst Vreemdelingenzaken. De asielzoekers volgen de aanwijzingen van de boodschapper en enkele minuten later stroomt de plaatselijke St.-Rochuskerk vol met een hondertal asielzoekers. Daar worden ze iedere middag opgevangen door vrijwilligers die reeds enkele jaren proberen een oplossing te bieden voor een probleem veroorzaakt door de aanwezigheid van de Dienst Vreemdelingenzaken in hun wijk.

Hierin worden zij ondersteund door de „Werkgroep Vluchtelingen Noordwijk”, bestaande uit verschillende organisaties zoals Riso Brussel, Link-Brussel, Sociaal Centrum Noordwijk, Dienstencentrum Noordwijk, de Sint-Rochus Parochie, OCIV en de Brusselse Cel Vluchtelingen (Foyer). Allemaal organisaties die in de buurt werden geconfronteerd met de problematiek van asielzoekers of organisaties die rond dit thema werken in Brussel. Na enkele jaren lijkt het erop dat een duurzame oplossing in de maak is. Maar laat mij eerst de problematiek verder toelichten voor ik met oplossingen kom aandraven.

Problematiek

Elke morgen melden er zich een 100-tal asielzoekers aan bij de ingang van de dienst vreemdelingenzaken. Alleenstaanden, gezinnen met kinderen zijn reeds ruim voor het openen van de poort aanwezig zonder enige mogelijkheid tot schuilen bij slechte weersomstandigheden. Dit zorgt voor wrevel en ongemak zowel bij de asielzoekers als bij de buurtbewoners die machteloos toekijken. Eenmaal binnen moet men wachten in de wachtzaal voor de registratie en het eerste interview. Het is een wachtzaal en niets meer. In de zaal kan men 's middags geen eenvoudige maaltijd krijgen en eten op zich is al moeilijk zonder tafels. Rond de middag kan men het gebouw verlaten. Velen gaan dan ook op zoek naar iets om te eten, een rustige plaats. Bij slecht weer belandde men vaak in de

portalen van de appartementsblokken in de buurt. Daar ververste men kinderen, at men, liet men vuilnis achter, ... tot ergernis van de buurtbewoners. Wildplassen, rondzwervend vuil, bedelen, ... het zorgde allemaal voor frustraties. Bewoners die wilden helpen voelden zich onmachtig. Men kon geen materiële hulp geven en men kon evenmin op de vele vragen naar informatie van de asielzoekers antwoorden. Vele inwoners waren dan ook niet zozeer verbolgen over de asielzoekers maar over de gebrekkige opvang.

Reactie van de buurt

Als reactie werden in 1998 de deuren van de plaatselijke St.-Rochuskerk over de middag open gegooit. Een vrijwilligerswerking zorgt ervoor dat tijdens de wintermaanden koffie, thee en soep aanwezig is. Er is sanitair, de mogelijkheid om melk voor de kinderen op te warmen, een tafel om baby's te verversen, enz... Dit alles gebeurt louter op vrijwillige basis, de ingrediënten van de soep komen bijvoorbeeld van de markt waar de handelaren hun restjes schenken. Hierdoor werd de overlast voor de buurt sterk beperkt. De mensen die willen helpen moeten ook niet meer machteloos toekijken maar kunnen hier hun energie kwijt.

In 1998 werdende deuren van de plaatselijke St.-Rochuskerk over de middag open gegooit

Dit is natuurlijk slechts een noodoplossing. In 2001 bundelden de buurtorganisaties hun krachten in de werkgroep „vluchtelingen Noordwijk” om te zoeken naar een duurzame oplossing. De verschillende verantwoordelijken, Dienst vreemdelingen-zaken, Fedasil (federale dienst verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers) en Stad Brussel werden aangespoord om naar een lange termijn oplossing te zoeken. In het begin werd er bij de Dienst Vreemdelingenzaken vooral op aangedrongen om hun onthaal te verbeteren. Het kwam echter niet tot een constructieve dialoog en fundamenteel veranderde er niets. De werkgroep vluchtelingen besloot dan om zelf het heft in handen te nemen en een project uit te schrijven voor een volwaardig contact- en onthaalpunt binnen de Noordwijk voor asielzoekers. Behalve contacten die werden gelegd met Stad Brussel en Fedasil werd het project ook ingediend bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Hieruit vloeide de aanstelling van een projektontwikkelaar op halftijdse basis door Riso-Brussel die zes maanden kreeg om het project van de grond te krijgen.

Inhoud van het project

Vorig jaar in september begon Bart Deceuninck als projektontwikkelaar. Samen met de werkgroep vluchtelingen werd de doelstellingen van dit project vastgelegd. Die kristalliseren zich rond drie functies dat het contact-en onthaalpunt zou moeten invullen in de toekomst.

Om de overlast in de buurt te beperken vangt het contact- en onthaalpunt de asielzoekers op.

Onthaalfunctie

Dit is de kernfunctie. Iedere middag moet het contact- en onthaalpunt de asielzoekers opvangen. Dit beperkt de overlast in de buurt tot een minimum en zorgt voor een menselijke opvang van de asiezoekers. Het aanbod van het onthaal moet afgestemd worden op de essentiële basisbehoeften. Een warme droge plaats waar men even op adem kan komen, een minimale maaltijd, voldoende sanitaire voorzieningen, een speelhoek voor de kinderen, verzorgingsmateriaal, voeding voor baby's enz. ... Kortom een kwalitatief onthaal.

Buurtfunctie

Het probleem van asielzoekers is een structureel probleem die de volgende jaren zal blijven aanhouden. Daarom is het belangrijk om een duurzaam draagvlak in de wijk te ontwikkelen. Het contact-en onthaalpunt zal dienen als een vast aanspreekpunt voor wijkbewoners. Daar zullen ze terecht kunnen met al hun vragen en klachten rond de asielproblematiek in hun buurt. Een punt waar men duidelijke, objectieve informatie kan vinden zou veel misverstanden of vooroordelen kunnen wegwerken. Bij vragen van asielzoekers zullen buurtbewoners en buurtorganisaties nu kunnen doorverwijzen naar het contact- en onthaalpunt waar ze vroeger vaak machteloos de schouders moesten ophalen. Een groot deel van de buurtfunctie wordt ingevuld door de vrijwilligerswerking die steunt op mensen uit de buurt. Via deze vrijwilligerswerking leren de bewoners de leefwereld van de asielzoekers beter kennen en dit vergroot het wederzijds begrip. Een vorming op regelmatige basis van deze vrijwilligers is een noodzaak. De asielprocedure is niet de meest eenvoudige materie. Om een goede opvang te verzorgen moeten onze vrijwilligers over een basiskennis beschikken van de asielprocedure.

Informatieve functie

De informatiefunctie bestaat uit het verstrekken van basisinfo rond het eerste interview en een algemene doorverwijzingsfunctie. In de namiddag krijgen een groot deel van de asielzoekers reeds een eerst interview door een ambtenaar van de Dienst Vreemdelingenzaken. Op basis van dit interview wordt beslist of de asielzoeker ontvankelijk is of niet. Dit eerste interview is dus van cruciaal belang en een minimum aan

voorkennis over de asielprocedure is dus meer dan welkom. Binnen het contact-en onthaalpunt willen we die basiskennis aanreiken. Bijvoorbeeld, wat zijn de criteria van de conventie van Genève en enkele tips zoals: vertel uw verhaal chronologisch, let op voor tegenstrijdigheden, het verschil van traditioneel recht en officiële documenten, ... Tachtig procent van de asielzoekers komt terecht in asielcentra waar ze verder worden geholpen doorheen de asielprocedure. Toch ziet men vaak door het bos de bomen niet meer. Daarom zou er in de namiddag ook een permanentie zijn waar de asielzoekers terecht kunnen met al hun vragen rond asiel. Onze doelstelling is om die mensen dan door te verwijzen naar instanties die hen verder kunnen helpen. De vraag naar informatie is groot bij de asielzoekers. Als we een kwalitatief onthaal willen verzorgen moeten we een minimum aan informatie verschaffen.

Zes maanden later

Dit waren de doelstellingen van het project. Hoever staan we nu na zes maanden, een kort overzicht. Los van alle inhoudelijke kwesties heeft elk project financiële middelen nodig. Dit project was geen uitzondering.

Voor financiële ondersteuning werd er eerst contact gezocht met de Dienst Vreemdelingenzaken en Fedasil (federaal agentschap verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers.) Beiden vonden het een lovenswaardig project maar de budgetten en de wil ontbraken om dit financieel te ondersteunen. De Dienst Vreemdelingenzaken valt onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Fedasil onder het Ministerie van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie en Grootstedenbeleid. Met beide kabinetten werd contact opgenomen. Het kabinet van Minister Arena van maatschappelijke integratie en grootstedenbeleid reageerde en na verschillende bijeenkomsten werd beslist om dit project rechtstreeks te steunen onder Grootstedenbeleid voor 2004.

Bij de Vlaamse Gemeenschapscommissie werd ook een projectaanvraag terug ingediend onder de oproep samenlevingsinitiatief. Hier wachtten we nog op een definitief antwoord van het college. Financieel kunnen we reeds het onthaal garanderen. Afhankelijk van de beslissing van het VGC zal het

luik rond de buurt en de informatie volledig of gedeeltelijk kunnen worden uitgevoerd.

Het onthaal loopt momenteel nog in de kerk. Met de subsidie van Arena wordt dit momenteel financieel ondersteund.

Op vlak van informatie werd er werk gemaakt van de informatie voor asielzoekers en vrijwilligers. Een voorbeeld is de tweemaandelijks informatie-bijeenkomst voor de vrijwilligers rond een bepaald aspect van de asielproblematiek.

Voor de asielzoekers is er sinds eind december informatie over het eerste interview verkrijgbaar en de algemene procedure tijdens het onthaal over de middag. Deze wordt aangeboden via affiches en brochures in verschillende talen. Er wordt momenteel ook gewerkt aan een geluidsband over het eerste interview en de asielprocedure. Deze zou in verschillende talen worden vertaald en te beluisteren zijn tijdens de middag. Hiermee willen we inspelen op het probleem van analfabetisme dat zich stelt bij onze doelgroep en algemeen de drempel verlagen.

De buurtfunctie wordt reeds ingevuld via een goed werkend onthaal en de informatieverstrekking naar de vrijwilligers van de buurt. Maar de zichtbaarheid van onze werking moet verhoogd worden willen we dienen als aanspreekpunt voor de wijk-bewoners. Hiervoor is een lokaal noodzakelijk. Dit lokaal is het grote struikelblok momenteel. Eénmaal dit gevonden zou worden zijn we klaar om dit project tot ontplooiing te brengen. Stad Brussel werd gepolst over de mogelijkheid om een lokaal binnen de Noordwijk ter beschikking te stellen. Tot op heden konden we echter geen lokaal vinden in de buurt van de dienst vreemdelingen-zaken dat het eigendom is van Stad Brussel en voldoende ruimte biedt voor het onthaal. Momenteel worden alle mogelijke opties bekeken van privé tot eigendommen van het OCMW. Hopelijk wordt binnenkort een geschikte locatie gevonden en kunnen wij u in een volgende nummer de opening van het contact-en onthaalpunt melden.

Bart Deceuninck

Families in Transition

Groepsgerichte opvoedingsondersteuning aan gezinnen met vroege adolescenten.

Families in Transition⁽¹⁾, kortweg FIT, is een groepsgericht opvoedingsondersteunend aanbod voor gezinnen met vroege adolescenten. Tijdens de *eerste fase* (februari 2002 tot juli 2002) werden gegevens over risicogedrag en vrijetijdsbesteding bij adolescenten gerapporteerd. Tijdens de *tweede fase* (augustus 2002 tot oktober 2003) werd een Delphi-onderzoek naar de krijtlijnen en uitdagingen van FIT uitgevoerd. In de *derde fase* (november 2003 tot januari 2005) wordt momenteel het materiaal bij FIT uitgewerkt en wordt de implementatie van het aanbod voorbereid en gerealiseerd. In de *vierde fase* (februari 2005 tot januari 2006) zal tenslotte de effectiviteit van FIT worden nagegaan, waarna de resultaten gerapporteerd zullen worden. In dit artikel wordt eerst een bondig overzicht gegeven van de bevindingen van het Delphi-onderzoek, dat tijdens de tweede fase werd uitgevoerd. Vervolgens wordt ingegaan op hoe deze bevindingen worden vertaald bij de materiaalontwikkeling, implementatie en begeleiding van FIT.

Bevindingen uit het Delphi-onderzoek

Het Delphi-onderzoek werd uitgevoerd om na te gaan hoe een opvoedingsondersteuningsprogramma waaraan zowel ouders als hun jongeren actief participeren gestalte kan krijgen. Onder de 65 deelnemers bevonden zich vertegenwoordigers van alle belanghebbenden: jongeren, ouders en professionals uit diverse sectoren (buurtwerkers, preventiewerkers, hulpverleners, jeugdwerkers,...). Doorheen drie schriftelijke ronden en een afsluitende rondetafelconferentie schetsten zij de krijtlijnen van FIT⁽²⁾. Uiteenlopende ideeën en verwachtingen werden geïntegreerd en knelpunten geïnventariseerd. De helderheid van formuleringen en argumentaties stond hierbij centraal. De onderzoeksvragen met betrekking tot FIT die doorheen de vier Delphi-ronden werden beantwoord zijn:

- Welke thema's kunnen tijdens FIT-bijeenkomsten aan bod komen?
- Welke materialen moeten voor deelnemende jongeren en ouders worden ontwikkeld?

- Wie kan aan FIT deelnemen?
- Waar en wanneer kunnen FIT-bijeenkomsten worden georganiseerd?
- Aan welk profiel dient de begeleiding van FIT te beantwoorden?

De resultaten wijzen uit dat de thema's die tijdens FIT-bijeenkomsten worden besproken dienen aan te sluiten bij de vragen van ouders en jongeren. Dit hoeft evenwel niet te betekenen dat jongeren en ouders alle onderwerpen zelf aanbrengen: uitgewerkt materiaal waaruit deelnemers kunnen kiezen moet ter beschikking zijn. Uit te werken thema's zijn: ontwikkelingsfase puberteit, risicogedrag, relaties en seksualiteit, genotmiddelengebruik, naar school gaan en vrije tijd. Telkens dient de link met opvoeding, communicatie en ouderlijke vaardigheden helder naar voor te komen. Voldoende praktijkvoorbeelden, afwisselende materialen en methodieken, en een open houding van de begeleiding zijn hierbij noodzakelijk.

Om deelname van zowel ouders als vroege adolescenten mogelijk te maken, zullen parallelle en gemeenschappelijke sessies worden georganiseerd. Immers, bij bepaalde thema's dreigt de „veiligheid” in de groep in het gedrang te komen wanneer deze in groep met de eigen ouder(s) of eigen jongere worden besproken. De concrete organisatie van deze sessies kan per implementatiepunt (infra) worden bepaald. Enkel op vrijwillige basis kunnen gezinnen met vroege adolescenten aan FIT deelnemen. FIT is bedoeld voor gezinnen met vragen en spanningen rond opvoeding. Tijdens een voorafgaand gesprek met de begeleiding zullen de bereidheid tot deelname en de verwachtingen van elk van de jongeren en ouders worden uitgeklaard, zodat onrealistische verwachtingen kunnen worden ondervangen.

Voor de implementatie van FIT zullen lokale netwerken van organisaties worden uitgebouwd. Organisaties uit welzijnswerk, buurtwerking, preventiewerk, onderwijs, hulpverlening, enz., kunnen hierbij worden betrokken. De planning van

vier tot zes bijeenkomsten gespreid over een drietal maanden gebeurt in overleg met de deelnemers. De grootte van de groepen kan variëren tussen 5 en 8 gezinnen, waarvan telkens één jongere en minstens één ouder deelneemt. De begeleiding van FIT zal worden opgenomen door professionals met ervaring in het begeleiden van groepen jongeren of ouders. De begeleiding dient erover te waken dat tijdens goed gestructureerde sessies zowel ouders als jongeren voldoende gelegenheid krijgen om hun vragen en visies naar voor te schuiven.

Materiaalontwikkeling bij Families in Transition

In de derde fase van het onderzoeksproject wordt op basis van bovenstaande bevindingen werk gemaakt van de materiaalontwikkeling bij implementatie van FIT. Voor de materiaalontwikkeling wordt samengewerkt met In Petto, Jeugddienst Informatie en Preventie. In het draaiboek en het bijhorende spel worden twee kapstokthema's uitgewerkt, namelijk „opvoeding tijdens de adolescentie” en „communicatie in het gezin”. Deze twee thema's zullen tijdens de sessies regelmatig aan bod komen. Daarnaast worden vier exemplarische thema's uitgewerkt, namelijk „genotmiddelengebruik en risicogedrag”, „seksualiteit en relaties”, „school” en „vrije tijd”. Deze thema's hoeven tijdens de sessies niet noodzakelijk aan bod te komen. Afhankelijk van de verwachtingen van jongeren en/of ouders kan meer aandacht besteed worden aan één of meerdere van deze thema's. Op deze wijze hopen we een aanbod te doen waarin voldoende ruimte is om vraaggestuurd te werken. Om het inspelen op bijkomende thema's die ouders en/of jongeren aanbrengen te ondersteunen, zal in het draaiboek een methodische leidraad voor het uitwerken van dergelijke thema's worden opgenomen. Het proces van materiaalontwikkeling wordt tevens begeleid door een adviesgroep.

Implementatie van Families in Transition

Initieel zal FIT op twee plaatsen in Brussel en twee plaatsen in Vlaanderen worden geïmplementeerd. Daarom werden na afronding van het Delphi-onderzoek voorbereidende gesprekken gevoerd met als doelstelling het vinden van tenminste vier implementatiepunten van waaruit een lokaal net-

werk kan worden gevormd. Voor Brussel werden gesprekken gevoerd met het Wijkpartenariaat in de Brabantwijk en de Vaartkapoen te Molenbeek. Telkens wanneer een bepaalde dienst of organisatie bereid werd gevonden op te treden als implementatiepunt, werden potentiële partners voor een lokaal netwerk uitgenodigd op een informatievergadering. Na deze bijeenkomst werd hen gevraagd bij hun organisaties na te gaan of zij aan FIT wensten te participeren. Indien minimaal drie à vier organisaties bereid werd gevonden, werd vervolgens een startvergadering voor het lokale netwerk gepland. Vanaf dat moment werd met de concrete voorbereidingen voor de implementatie van FIT gestart.

Werkwijze van het lokale netwerk

Binnen elk lokaal netwerk treedt één organisatie op als contactpunt tussen enerzijds de lokale partners onderling en anderzijds het lokale netwerk en de onderzoekers. Het lokaal netwerk neemt het merendeel van de inhoudelijke en organisatorische beslissingen, met dien verstande dat bovenvermelde krijtlijnen van FIT behouden blijven. Hoe binnen het lokaal netwerk wordt gewerkt, bepalen de leden van dat netwerk zelf. In de periode februari tot september 2004 (met desnoods een onderbreking tijdens de vakantieperiode) worden om de vier weken bijeenkomsten gepland. Steeds zal één van de onderzoekers de overlegmomenten van de lokale netwerken bijwonen.

Planning van de implementatie

De FIT-sessies met jongeren en ouders worden gepland in het najaar van 2004. In Brussel zullen de eerste sessies doorgaan na het einde van de Ramadan. Idealiter bestaat het programma uit vier tot zes sessies. Hoe de sessies concreet worden georganiseerd, bijvoorbeeld met jongeren en ouders samen of afzonderlijk, wordt beslist door het lokale netwerk. Voor de toeleiding van gezinnen wordt aan elke organisatie van het lokale netwerk gevraagd om, indien mogelijk, ten minste één gezin aan te brengen. Op die manier wordt getracht een divers publiek te bereiken. Naast deze vorm van toeleiding kan het lokaal netwerk opteren voor andere toeleidingskanalen voor zover ze de vrijwillige deelname van de deelnemers niet in het gedrang brengen. Bijvoorbeeld zouden gezinnen die reeds werden begeleid als een vorm van nazorg aan FIT kunnen deelnemen. Doorverwijzing van gezinnen via het comité of de jeugdrechtsbank kan in deze fase van het project echter niet.

Vorbereidende gesprekken met jongeren en ouders

Vooraleer de FIT-sessies van start gaan, worden voorbereidende gesprekken met potentieel deelnemende jongeren en ouders gevoerd. Deze voorbereidende gesprekken hebben drie functies. Ten eerste zal de motivatie en bereidheid tot deelname aan FIT in een gesprek met de ouder(s) en in een gesprek met de jongere worden nagegaan. Een minimale motivatie tot deelname bij elk van hen is immers onontbeerlijk. Ten tweede zal de aard en de ernst van de opvoedingsvragen en -spanningen in het gezin worden ingeschat. Dit opdat geen gezinnen zouden deelnemen waarvoor een groepsgericht aanbod geen soelaas kan brengen. Ten derde kan tijdens de voorbereidende gesprekken worden gepolst welke thema's de deelnemers graag aan bod zouden zien komen, zodat maximaal vraaggestuurd kan worden gewerkt.

Begeleiding van Families in Transition

Voor de begeleiding van FIT zal per implementatiepunt beroep worden gedaan op twee begeleiders. Door de onderzoekers wordt een centrale begeleider of coach aangezocht, die mee instaat voor de implementatie van FIT in een bepaalde regio. Deze centrale begeleider volgt met andere woorden twee

of eventueel meer implementatiepunten op. Een tweede begeleider wordt afgevaardigd door het lokale netwerk. Deze lokale begeleider dient verbonden te zijn aan één van de organisaties van het lokale netwerk, waardoor de verankering van het programma in de omgeving beter kan worden gerealiseerd. Ook kan op die manier een mogelijk advies tot heroriëntering of doorverwijzing beter worden gerealiseerd. Beide begeleiders worden betrokken bij de ontwikkeling van het programma zodat zij vertrouwd zijn met de opzet en het ontwikkelde materiaal. Hoe de lokale begeleider en de centrale begeleider elkaar aanvullen bij de voorbereiding en uitvoering van FIT, wordt onderling afgesproken in overleg met het lokale netwerk en de onderzoekers.

Tim Engels, Patrick Lambrecht en Caroline Andries

Personen die meer informatie wensen of geïnteresseerd zijn om mee te werken aan het ontwikkelen van materiaal, het tot stand brengen van de implementatie en/of het begeleiden van FIT in Brussel kunnen contact opnemen met Tim Engels of Patrick Lambrecht, (02) 629 25 27 of (02) 629 25 33, E-mail Tim.Engels@vub.ac.be of Patrick.Lambrecht@vub.ac.be, VUB-ONLE, Pleinlaan 2, 1050 Brussel.

Voetnoten

- (1) Dit onderzoek wordt betoelaagd door het Brussels Hoofdstedelijk gewest (Prospective Research for Brussels) en de Vrije Universiteit Brussel (Onderzoeksraad).
- (2) Een uitgebreide bespreking van de resultaten van het onderzoek is terug te vinden in het onderzoeksrapport „Families in Transition: een Delphi-onderzoek naar de kenmerken van groepsgerichte opvoedingsondersteuning aan gezinnen met vroege adolescenten”. Dit rapport is beschikbaar op www.vub.ac.be/ONLE/opvoedingsondersteuning.html.

Opbouwwerk anno 2003

Het jaarverslag

De projectwerking stond in 2003 voor de eerste keer in het teken van het meerjarenplan 2003-2008. Dat wil zeggen dat de projecten uitgevoerd werden binnen het kader van de drie centraal geformuleerde strategische doelstellingen uit dat meerjarenplan. Omdat accenten in de diverse opbouwgebieden verschillend liggen en er geen streng afgebakende verslaggeving is langs deze 3 hoofdlijnen, willen we die doelstellingen hier nog kort even in herinnering brengen. Het gaat met name om accenten inzake huisvesting en leefomgeving, verhoudingen en communicatie tussen groepen bewoners in de wijken (sociale cohesie en diversiteit) en participatie aan het beleid.

De projectwerking is weliswaar de core business van RisoBrussel, maar dat betekent geenszins dat de globale werking van het instituut hiermee uitputtend zou weergegeven zijn. Geïnteresseerde lezers kunnen voor het uitgebreide jaarverslag terecht op onze website.

We willen niettemin in deze inleiding nog eens terug komen op 17 november en de viering: Op de kanapee, 20 jaar RisoBrussel. Dit was een druk bijgewoond avondvullend programma waarin ondermeer diverse exellenties kwamen benadrukken hoe belangrijk ze het opbouwwerk wel vonden. Met opzet was niet gekozen voor een „academisch” moment. Daar bestaan andere kanalen voor, dit tijdschrift bijvoorbeeld. Vorig jubileumnummer hadden we opengesteld voor een resercommentatoren. We willen de lectuur van deze bundel nog eens extra aanbevelen, ook aan onszelf. Naast felicitaties vallen uit de diverse bijdragen een aantal waarschuwingen en aanbevelingen te puren die bijna zonder uitzondering te maken hebben met de positie van het opbouwwerk. Er werden pleidooien gehouden voor een nog grotere buurtgerichte werking, voor aandacht voor de kerntaken, voor meer samenwerking met andere partners in het middenveld, vooral ook met partners die onze bondgenoten zijn maar veel meer gewicht in de schaal kunnen leggen in het maatschappelijk debat. In die context werd ook gewaarschuwd om ons niet

te zeer blind te staren op de wijkwerking alleen, anders zijn opbouwwerkers onzichtbaar en afwezig bij maatschappelijke discussies. Gewaarschuwd werd ook voor de sirènezing van modieuze thema's als daar zijn „sociaal kapitaal” en „sociale cohesie”. Verder moeten we kritisch blijven tegenover het actuele managements- en veiligheidsdenken en vanuit een ethisch perspectief zoeken naar de echte structurele mechanismen van maatschappelijke uitsluiting. De delicate positie van het opbouwwerk werd op onnavolgbare wijze in volgende triade verwoord: het opbouwwerk moet oppassen om zich voor het karretje van het beleid te laten spannen en te worden gebruikt als zoethouder. Dat is moeilijk, want de druk om dat te doen neemt toe. Het opbouwwerk mag zich ten tweede niet op sleptouw laten nemen door de achterban. Dat is het meest problematisch, want hiermee raak je de kern van de roeping. Maar ook de midden- of derde weg brengt weinig heil. De opbouwwerker zou zich, als professioneel, kunnen spiegelen aan het eigen beeld en gelijkenis, zou zich kunnen opsluiten in de kring van gildebroeders en -zusters waaraan hij of zij verantwoording schuldig is, en aan hen alleen. De weg van de technocratie is het gevaarlijkst want hiermee pleegt het opbouwwerk verraad aan zichzelf. Het blijft dus dansen op een evenwichtskoord. De cover van dat jubileumnummer hebben we dan ook niet zomaar gekozen.

Opbouwwerkgebied Noordwijk

Sinds 1997 verschijnt de Nord Gazet, een krant geschreven vóór en door bewoners van de Noordwijk. Tot op heden verschenen een 35-tal nummers. Een tijdlang zag de situatie er weinig rooskleurig uit doordat de Stad Brussel haar subsidies in het kader van het wijkcontract had geschorst. Diezelfde stad heeft ook een rechtszaak aangespannen omwille van imagebeschadiging en heeft het hierbij op de redactieleden gemunt. Diezelfde redactie kromp van een 6-tal actieve redactieleden naar 3 in 2003. Toch zit de Nord Gazet opnieuw in de lift. Een tijdelijke financiering werd gezocht en gevonden

bij Welzijnzorg. Na 2 minder productieve jaren verschenen opnieuw 5 nummers in een nieuw formaat. De leden van het huidige redactiecomité zetten zich 100 % in voor hun „Gazet“, er is een grote respons vanwege de bevolking en andere organisaties uit de wijk leveren bijdragen. Er zijn ook vooruitzichten om met het Computeratelier een samenwerking op te zetten.

Foto: Fotoarchief Opbouwwerk Noordwijk

In april een lenteschoonmaak in de Oude Noord in samenwerking met de bewonerscomités.

Het opbouwwerk in de Noordwijk wordt gedragen door de twee bewonerscomités. In de Oude Noordwijk werden in het begin van het werkjaar huisbezoeken afgelegd. Dergelijke bezoeken verhogen de aanwezigheid op de vergaderingen. Er werden een paar thema-vergaderingen georganiseerd, onder andere met de politie. Omdat vergaderingen rond algemene thema's een dalende populariteit kennen wordt met specifieke groepen bewoners rond concrete problemen gewerkt (bvb. wateroverlast in de Roeiersstraat).

Het bewonerscomité van de Harmonie heeft een harde kern van een tiental bewoners. Tijdens de vergaderingen worden, naast acties en projecten waar we op dat moment mee bezig zijn, tevens projecten van ruimtelijke ordening en stedenbouw besproken. Zo werd er actie gevoerd rond het basisdossier van het Bijzonder Bestemmingsplan Helihaven. De bewoners van de Harmonie zijn meer rechtstreeks betrokken bij problemen van die aard dan de bewoners van de Oude Noordwijk,

mede door de ligging van de wijk. Tijdens de zomermaanden waren er contacten met een aantal vrouwen van Marokkaanse origine die interesse vertonen om deel uit te maken van het – een belangrijke stap in het „opentrekken“ van dit comité. Het opbouwwerk stelt vast dat de belangstelling voor de bewonerscomités daalt. Vandaar het idee om een enquête uit te voeren om zicht te krijgen op wat bewoners bezig houdt, op de bekendheid van de comités en op de bereidheid om daaraan deel te nemen. Deze enquête werd in de loop van 2003 afgenomen. Op grond van de resultaten wordt een actieplan opgesteld voor de komende jaren. Een andere deelwerking in de schijnwerpers was het project van de werkgroep properheid: „Le Nord ça brille, De Noordwijk schittert“. Dit project is in september 2002 ingediend bij de stad Brussel, en werd goedgekeurd in december 2002. In januari 2003 werden de verschillende organisaties die deel uitmaken van die werkgroep samengeroepen. Gedurende vier à vijf vergaderingen is het project geconcretiseerd. In juni 2003 is de actie van start gegaan met het verdelen van affiches ter sensibilisatie van de bewoners rond de properheid van hun wijk. Tijdens de zomer werden dan afvalophalingskalenders in de volledige Noordwijk rondgedeeld.

In samenwerking met de bewonerscomités werden in april een lenteschoonmaak in de Oude Noordwijk en de bloemenmarkt (in de Harmonie en in de Oude Noordwijk) georganiseerd.

Deze activiteiten zijn goed geslaagd en waren zeker zichtbaar in de wijk. Inhoudelijk was de properheidsactie van de werkgroep properheid redelijk sterk. De affiches (met wijkbewoners) waren heel herkenbaar, hadden een duidelijke boodschap en waren nog grappig ook! Op de lenteschoonmaak hebben erg veel bewoners de handen uit de mouwen gestoken om „hun stoep“ te kuisen, en er heerste een heel fijne sfeer tussen de mensen die samenwerkten. De bloemenmarkt was, ondanks het slechte weer, een succes. Er was tevens samenwerking met een andere organisatie uit de wijk rond het bebloemen van een leegstaand terrein in samenwerking met de plaatselijke school. Het wijkcontract Noordwijk liep eind mei af. Het opbouwwerk heeft zich beperkt tot het toezien op het goede verloop van de diverse projecten in uitvoering.

De gebrekkige opvang van de asielzoekers die elke dag in lange rijen voor de Dienst Vreemdelingen-zaken (gelegen in de Harmoniebuurt) post vatten, vormde de aanleiding voor de oprichting van een „werkgroep vluchtelingen Noordwijk” (een werkgroep bestaande uit verschillende organisaties en vrijwilligers actief in de Noordwijk) die dagelijks in de kerk gratis soep, thee en koffie uitdelen. RisoBrussel engageerde eind 2002 een halftijdse projectontwikkelaar met de opdracht een contact-en onthaalpunt voor de asielzoekers uit te bouwen met volgende twee opdrachten : een onthaalfunctie (een warme droge plaats waar een minimale maaltijd kan worden geboden en er sanitaire voorzieningen en een verzorgings- en speelhoek voor kinderen zijn) en een informatieve functie (basisinfo omtrent de asielprocedure). Een goed jaar later is er vooral gewerkt rond de zoektocht naar financiering voor dit contact-en onthaalpunt. Het onthaal wordt onder-tussen nog steeds in de kerk georganiseerd. Vrijwilligers kregen bijscholing omtrent de asiel-procedure zodat ze makkelijker op de vragen van de asielzoekers kunnen antwoorden. Ook werden er brochures en affiches in verschillende talen voorzien.

Opbouwwerkgebied Anneessens

Onder het motto „Anneessens kijkt maar om” heeft de Buurtwinkel zich op luttele jaren tijd een herkenbare plaats verworven in de Anneessenswijk. Zowel als aanspreekpunt als als motor van acties wordt door het opbouwwerk inspanningen geleverd om de leefbaarheid in de wijk te bevorderen. Met het oog op netwerkvorming tussen diverse wijkorganisaties is er opnieuw veel aandacht besteed aan het dossier rond de bestemming van de tussentijdse vestigingsplaats van de Beursschouwburg. Het project BsBbis kreeg verder vorm: polsen van organisaties die een overkoepelende infrastructuur wensen te delen, inhoudelijke fundering van het project, verbouwingsplannen, financieel kostenplaatje: dit alles werd in een dossier gebundeld en naar het jaareinde toe aan de verschillende kabinetten van het VGC-College voorgelegd. Opdat het stedelijk beleid alerter zou reageren op problemen en evoluties in de Anneessenswijk hebben bewoners sedert 2002 een „Afvaardiging”, opgericht met als doel maandelijks overleg met het kabinet van de burgemeester. De werking wordt

toegespitst op alle aspecten van leefbaarheid. De opbouwwerker brengt de afvaardiging samen en ondersteunt deze tijdens voorbereidende vergaderingen. Het overleg werd ingesluit in de Algemene Vergadering van het wijkcontract, maar omdat dit een beperking inhoudt vermits enkel nog prioritair aandachtspunten van het wijkcontract behandeld

In april een lenteschoonmaak in de Oude Noord in samenwerking met de bewonerscomités.

worden, is men daar al vlug van af gestapt. De opvolging van het nieuwe wijkcontract Artevelde-Anneessens met het voorbereidende jaar 2003 was er overigens oorzaak van dat minder geïnvesteerd werd in de aangekondigde herstructurering van het bewonerscomité (in de richting van vertegenwoordigers van straten). Dankzij het wijkcontract was er dan wel weer mogelijkheid om te focussen op de communicatie tussen de partners binnen het wijkcontract en de minst mondigen van de Anneessenswijk. Er werd terzake een project ingediend en goedgekeurd en rond 2004 wordt iemand deeltijds aangetrokken om rond deze communicatie te werken. Nog in 2003 werd het project „Wat waai(t) er in de Anneessenswijk” (oorspronkelijk ingediend binnen de projectgroep Diversiteit - Diversiwijk van de Koning Boudewijnstichting) voorbereid. Bedoeling

is een beurs waarin een 5-tal culturen, aanwezig in de wijk, sociaal, economisch en cultureel aan bod komen. Deze beurs zal door video ondersteund worden.

Het opbouwwerk was betrokken in de coördinatie van onder andere de bloemenmarkt en het buurtfeest (in het kader van Brussels Gekleurd). De editie 2003 zag niet alleen een hogere betrokkenheid van bewoners in de voorbereiding, ook de organisaties binnen het netwerk namen meer deel-taken op zodat de opbouwwerker zich meer kon concentreren op de algemene coördinatie van de gedelegeerde deeltaken.

Ook in de driedaagse actie Bidonville, die plaats vond op het Anneessensplein fungeerde de Buurtwinkel en het opbouwwerk als een belangrijke spil, vooral inzake logistieke ondersteuning.

Omdat de werken in de Gierstraat in juni 2000 zullen afgerond zijn werden voorbereidingen getroffen om de GEKO opnieuw zinvol in te zetten; Bedoeling is in het kader van het sociaal veiligheidscontract een klusjesdienst in te richten. De buurtwinkel zou de Geco-begeleider leveren in een samenwerkingsverband met Recyclart die zou instaan voor vorming en ondersteuning van de in te schakelen jongeren.

Opbouwwerkgebied Chicagowijk

Het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) en de bevoegde administratie van het Brussels Gewest kwamen uiteindelijk niet tot een vergelijk voor wat betreft de plannen voor de heraanleg van de Hooikaai. In januari 2003 heeft de BIM dan ook de conventie met het opbouwwerk opgezegd en werd dit project op een waakvlam gezet. Dit wil zeggen: dit dossier zal ten allen tijde terug geactiveerd worden want het is duidelijk dat een heraanleg er hoe dan ook komt. Dat ook kansarme bewoners hun zeg krijgen in het concept blijft voor het opbouwwerk een belangrijk aandachtspunt.

Het deelproject sociale begeleiding wooncomplex Houthulstbos spitst zich verder toe op de problematiek van de algemene huurlasten (conciërge, onderhoud liften) en de kosten voor verwarming en water. Er is weinig zicht op de manier waarop deze lasten berekend worden en de rekeningen zijn gepeperd. Het project spitst zich toe op 4 huurders en vanhieruit werden pogingen ondernomen om te onderhandelen met de huisvestingsmaatschappij. Evenwel zonder veel resultaat waar het een betere informatiedoorstroming betreft.

Positief en in het verlengde van deze problematiek was dan weer de goedkeuring van het project Rationeel energieverbruik „voor gezinnen” door de BIM. Bedoeling is om op 2 locaties (Houthulstbos - Brusselse Haard en Papenvest - Brussels Thuis) voor huurders vormingssessies te organiseren in verband met het verminderen van verwarmingskosten. In 2003 werd dit project zowel organisatorisch als inhoudelijk door het opbouwwerk voorbereid.

In 2003 werd een project voorbereid rond privé-huisvesting en welzijn en sociale dienstverlening. Actie was afhankelijk van goedkeuring binnen het Stedenfonds. Vermits geen goedkeuring verleend werd is het idee (voorlopig) afgeblazen.

Na lang dralen zullen in januari 2004 in de sociale bouwmaatschappijen huurders-adviesraden verkozen worden. Het opbouwwerk heeft hierin ten aanzien van bewoners een informatieopdracht opgenomen. Tegelijk participeerde de opbouwwerker actief in de aanmaak van een video, bedoeld voor info-verstrekking en werving.

Het wijkfeest op de Pantserstroepensquare was opnieuw een groot succes. In feite vormde het een

Foto: Michel demol

Enkel de waaghalzen maakten deze oversteek van het kanaal tijdens het Interwijkenfeest.

geheel met andere feesten in de Locqenghienstraat en verder, over het kanaal in de Bonneviebuurt. Dit interwijkenfeest zorgde in feite voor een feestelijke corridor tussen de stad Brussel en de gemeente Molenbeek. De voorbereiding en de nazorg was volledig voor rekening van het opbouwwerk, ofschoon diverse wijkorganisaties actief participeerden tijdens het feest.

In de toekomst wenst het opbouwwerk zich toe te spitsten (of te beperken) tot de algemene coördinatie en het bewegen van andere organisaties om ook actief in de voorbereiding mee te draaien.

Opbouwwerkgebied Molenbeek (i.s.m. Buurtwerk Molenbeek-centrum vzw)

(Dit overzicht bevat de werkzaamheden van zowel de twee halftijdse decretale opbouwwerksters van RisoBrussel die gedetacheerd zijn naar Buurtwerk Molenbeek-centrum vzw als de twee halftijdse decretale opbouwwerksters van het Buurtwerk zelf - erkend als autonome instelling)

Het opbouwwerk maakt binnen het Buurtwerk Molenbeek-centrum/Buurthuis Bonnevie deel uit van een ruimer programma voor sociale buurthervatting en omvat daarbinnen de volgende vier deelprojecten: buren-ontmoeting, de wijkcontracten, de buurt anders bekeken en de lokale verankering van de werking. Naast deze vier sporen vormt het verbeteren van het huisvestingsbestand in de buurt een ander belangrijk spoor binnen het ruimere programma. Maar deze gebeurt buiten het kader van het maatschappelijk opbouwwerk (hoofdzakelijk Stedenfonds) - vandaar dat we er hier niet dieper op ingaan.

Het deelproject „buren-ontmoeting” is een uitloper van de jaarlijkse buurtfeesten en combineert tevens een aantal vroegere deelprojecten. Na 6 jaar buurtfeesten was het moment aangebroken om deze eens grondig te evalueren. De initiële doelstelling om oude en nieuwe bewoners uit de buurt met elkaar in contact te brengen bleek in de realiteit alsmaar moeilijker haalbaar. Het buurtfeest werd ook vooral gedragen door een netwerk van organisaties, hetgeen de netwerkvorming ten goede kwam, maar niet de betrokkenheid van bewoners op hun feest / buurt. In 2003 werd het buurtfeest zelfs uitgebreid

naar de overkant van het kanaal (interwijkenfeest) wat aanleiding gaf tot een geslaagde samenwerking tussen twee opbouwwerkgebieden (Molenbeek-centrum en Brussel-Chicagowijk), maar de bewoners zelf van beide buurten niet dichter bij elkaar bracht. Naar aanleiding van positieve ervaringen met het kleinschalige project „buurtontbijten” (uitgetest in de sociale woningblok Koor-Hoopstraat), kwam men tot de vaststelling dat bewoners wel bereid zijn te investeren in activiteiten die de contacten met de buren uit hun straat of hun woningblok bevorderen. Meer bepaald in de woningblok Koor-Hoop is het opbouwwerk er via de „buurtontbijten” in geslaagd samen met de bewoners een gesprek met de sociale huisvestingsmaatschappij en de gemeente op gang te brengen over de overlast die er heerst in en rond de woningblok en zelfs concreet tot gedeelde afspraken te komen omtrent het gebruik van de binnentuin. Van hieruit groeide het idee om af te stappen van een buurtfeest voor de hele buurt en om een lokale werking met bewoners uit een 4-tal straten op te starten. Dit geeft het opbouwwerk de kans te werken rond sociale cohesie, maar tevens in te gaan op concrete problemen die zich aandienen.

De vroegere deelprojecten rond netheid en buurthinder kregen dus een vervolg onder de noemer „buren-ontmoeting”, wat tevens een meer positieve weerklank heeft. Het afgelopen jaar werd er binnen dit project gewerkt in de Sint-Mariastraat / Darimonstraat / Voorspoedstraat, waar er een nieuw huizenblok van 32 eensgezinswoningen is verzeend (GOMB) en waar het opbouwwerk de link wil leggen tussen oude en nieuwe bewoners, temeer er een aantal onduidelijkheden bestaan omtrent de grenszones tussen verschillende percelen. In de Parelstraat stelde het opbouwwerk samen met de bewoners een basisdossier samen in functie van de heraanleg (voorzien in het wijkcontract Crystal-Zwarte Vijvers). De positieve dynamiek bij de bewoners hier rond ontstaan, wil het opbouwwerk verder aangrijpen om in deze straat op vraag verder te interveniëren (bijvoorbeeld netheidsacties). Bij de herbestemming van een oude fabriek in woningen (Woningfonds) in de Sint-Jozefstraat fungeert het opbouwwerk reeds een aantal jaar als intermediair tussen de bewoners enerzijds en de gemeente en het Woningfonds anderzijds. Nu de nieuwe woningen voltooid zijn, is een volgende

opdracht voor het opbouwwerk de oude en nieuwe bewoners van deze straat met elkaar in contact brengen. Dit krijgt in 2004 tevens een verdere invulling binnen het deelproject „buren-ontmoeting”.

Het deelproject „wijkcontracten” concentreert zich op twee wijkcontracten: Crystal - Zwarte Vijvers en Bronsgieterij - Pierron. Deze liggen gedeeltelijk in de buurt Molenbeek-centrum. De eerste fase van deze wijkcontracten loopt af respectievelijk in september 2004 en 2005 en een tweede fase (hoofdzakelijk ruimtelijke ingrepen) in 2006 en 2007. Binnen de werking wijkontwikkeling (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) hield het opbouwwerk in 2003 een bevraging van bewoners in drie straten die heringericht zullen worden (Parel-, Cinema en Waterpasstraat - cfr. hierboven). Buurtwerk Molenbeek-centrum zetelt ook in de Plaatselijke Commissie voor Geïntegreerde Ontwikkeling – die de opvolging van de wijkcontracten moet garanderen – en kan zo de voortgang van de wijkcontracten toetsen aan de projecten van hun werking en aan de ervaring van de buurtrealiteit. De wijkcontracten zorgen voor een stevige investering van middelen in een periode van 4 tot 6 jaar in een buurt. In hun zuiver planningsmodel staan ze redelijk veraf van de lokale realiteit. Gedurende het proces doen zich sleutelmomenten voor waarbij een lokale dynamiek op gang gebracht kan worden en samenhang bevorderd tussen een ontwikkeling in het wijkcontract en andere externe evoluties in een wijk. Het opbouwwerk wil deze sleutelmomenten aangrijpen door een goede interne afstemming en overleg en door een goede informatie in de buurt. Via de Buurtkrant worden bewoners geïnformeerd over de projecten, de wijze waarop ze zich kunnen informeren, de inspraakmogelijkheden. Tegelijkertijd ijvert het opbouwwerk voor een goede samenwerking met de verschillende gemeentediensten, de politici en de coördinatoren van het Grootstedenbeleid in functie van samenhang en coherentie.

„De buurt anders bekeken” is een bundeling van de talrijke initiatieven (KBC-wandelingen en buurtmaaltijden, rondleidingen voor studenten en diverse organisaties) die het opbouwwerk levert om de positieve kenmerken en talenten uit de buurt een ruimere bekendheid te geven. Nog meer dan vroeger wil het opbouwwerk hier ook de bewoners

zelf en andere partners in de buurt bij betrekken om op die manier vanuit een gebundelde kracht de beeldvorming over de buurt te nuanceren en het positieve zelfbeeld te versterken.

Buurtwerk Molenbeek-centrum is in de loop der jaren een huis geworden met vele kamers maar geen enkele subsidiërende overheid echter voorziet in coördinatiemiddelen. De uitbouw van een degelijke basiswerking – wat noodzakelijk is om een gevestigde waarde in de buurt te zijn en te blijven – vergt echter een overkoepelende structuur. Vanuit het opbouwwerk worden dan ook de nodige tijd en middelen gestoken in de „lokale verankering van de werking”. Dit houdt ondermeer in: het opvolgen van het renovatiedossier van het buurthuis; de coördinatie van de tweemaandelijks buurtkrant; het betrekken van bestuursleden en bewoners op de werking door het organiseren van open algemene vergaderingen waarin door bewoners aangebrachte wijk-thema's een centrale plaats krijgen; het interne organisatie- en personeelsbeleid; samenwerkingsverbanden aangaan met lokale, regionale en Vlaamse organisaties en verenigingen.

Opbouwwerkgebied Kuregem

Voor het opbouwwerk in Kuregem betekende 2003 het jaar van de grote ommekeer. In het kader van het nieuwe meerjarenplan 2003 - 2008 werd beslist om zich voortaan ook op de piste „huisvesting” toe te spitsen en werd er een projectvoorbereiding op dat vlak uitgevoerd. Dit betekent dat ook de andere deelprojecten (leefbaarheid, Video People, wijkcontract en WOK) enigszins een andere invulling kregen. Een overzicht.

In het voorbije meerjarenplan (1997 - 2002) werd er vooral gestreefd naar de uiterlijke verbetering van de leefomgeving en dit onder de noemer van verschillende leefbaarheidsprojecten. Gedurende de praktijkwerking werd het opbouwwerk meer en meer geconfronteerd met het probleem huisvesting. De Veeartsenijbuurt (territorium van het opbouwwerk in Kuregem) komt onder druk te staan van de algemene huisvestingsproblematiek binnen het Brussels Gewest (weinig betaalbare huisvesting en weinig kwaliteitsvolle huisvesting). Ook loert er sociale verdringing om het hoekje (nieuwe jonge bewoners die huizen renoveren). Er werd een

lokale stuurgroep samengesteld om de projectvoorbereiding mee op te volgen. Bijkomende doelstelling voor deze stuurgroep was eveneens uit te groeien tot een volwaardige gesprekspartner voor de verschillende overheden om zo de woonsituatie (fysieke kwaliteit van de woningen en uitbreiding van het aanbod aan woningen) op lange termijn te verbeteren (signaalfunctie). Vanuit deze groep is ervoor geopteerd om zich vooral te concentreren op de „slachtoffers” van deze huisvestingscrisis: de weinig draagkrachtige huurders in de privéhuusvesting en te vertrekken vanuit de bestaande huisvestingsproblemen die deze groep ervaart. In 2004 zal getracht worden een dergelijke groep te vormen en samen met hen oplossingsgericht te gaan werken. Een concrete mogelijkheid die zich hiertoe aandient, is het nieuwe wijkcontract Raad / Conseil (2005-2009) waarin het luik huisvesting een meer volwaardige plaats zou kunnen krijgen.

Het deelproject „leefbaarheid” werd afgebouwd. Enkel de netheidsactie Picco Bello (gedurende bepaalde periode grootschalige wekelijkse schoonmaakactie van bepaalde straten in samenwerking met bewoners en gemeentediensten) kreeg nog de nodige omkadering (o.a. verdelen van borstels bij bewoners en mobiliseren van bewoners). Het bewonerscomité – dat de afgelopen jaren meestal de motor vormde van de leefbaarheidsacties – werd losgelaten. Bewoners die deel uitmaken van het bewonerscomité zijn de meest mondige burgers in de Veeartsenijbuurt en hebben in feite het opbouwwerk niet nodig om hun stem bij het beleid te laten horen. Met deze keuze wil het opbouwwerk zich opnieuw richten tot de meest kwetsbare groepen in de wijk (weinig draagkrachtige huurders in het project huisvesting). Voor ad-hoc ondersteuning (bijvoorbeeld bekendmaking en deelname acties, lobby'ing beleid, ...) is de afspraak dat er wel nog op het opbouwwerk beroep kan worden gedaan.

Ook „Video People” (jongerenproject video en ICT) werd ingeperkt. De evaluatie van dit project (in het kader van het nieuwe meerjarenplan) had aangetoond dat het project in zijn huidige vorm ver af stond van de initiële doelstelling (communicatie bevorderen via digitale wijkkrant). Daar het niet de bedoeling was om vanuit het opbouwwerk in Kuregem een jongerenwerking rond video en ICT te continueren, is er bekeken of er bij de verschillende

multimediaprojecten in Kuregem geen mogelijkheid bestond om Video People over te nemen. In die zin zijn er afspraken gemaakt met Kurasaw (videoproductie) en KureghemNet (ICT). Het opbouwwerk zorgde in 2003 wel nog voor de toeleiding en omkadering van de jongeren en voor de administratieve afhandeling (Europese middelen - doelstelling 2 - tot 2006).

Het wijkcontract Herziening / Grondels liep in 2003 af. De wijk was het afgelopen jaar een heuse bouwwerf maar de resultaten mogen er best zijn : heraangelegde straten, voetpaden en pleintjes. De wijk geeft direct een andere indruk! Nu nog kwestie van het proper te houden. De netheidsactie „Picco Bello” (zie hoger) was alvast een eerste stap in de goede richting. De huisvesting voorzien in het kader van het wijkcontract is nog niet af en nog niet toegewezen. Vanuit het project rond „huisvesting” zal het opbouwwerk in de PCGO toezien dat de minst draagkrachtige bewoners binnen de reeds afgesproken criteria hier alsnog een bevoorrechte plaats krijgen toebedeeld.

Het WOK-huis (het buurthuis waar de partners EVA en RisoBrussel hun stek hebben) is aan de eerste fase van de renovatie begonnen. Het opbouwwerk - als mede partner in het WOK vzw - volgt van nabij deze verbouwingen op. Bedoeling is dat het WOK-huis na de verbouwingen als laagdrempelig buurtontmoetingscentrum (met tewerkstellingsprojecten, alfabetisatielessen, opbouwwerkprojecten) nog beter tegemoet komt aan de noden van de gebruikers – buurtbewoners.

Opbouwwerkgebied Peterbos

Project Sociale Cohesie

Het opbouwwerk in Peterbos kadert binnen het project „Sociale Cohesie” – gestart in 2000 en gesubsidieerd door de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij – met de bedoeling het samenleven in sociale huisvestingscomplexen te verbeteren.

Het huidige project kreeg vorm na een grondig buurtonderzoek en bestaat uit twee deelaspecten, namelijk het ondersteunen van een vrouwen / bewonersgroep en het bevorderen van netwerk-

vorming tussen de lokale actoren. De derde piste, een vadergroep, werd verlaten. Meer uitleg volgt.

De groep vrouwen groep bestaat uit (hoofdzakelijk Marokkaanse) vrouwen, die tevens deel uitmaken van KAV-Intercultureel. Op regelmatige basis wordt er op vraag van vrouwen overleg gepleegd over punctuele problemen die zich stellen binnen de huisvestingscontext. Afgelopen jaar is er een kerngroep van een 12-tal vrouwen tot stand gekomen die ongeveer maandelijks vergaderen en bespreken welke initiatieven/acties zullen worden ondernomen en welke strategie men zal hanteren om een ruimere vrouwen-/bewonersgroep te bereiken. Zo werd er concreet gewerkt met een ruimere bewonersgroep in blok 2 (blok waar verschillende bevolkingsgroepen wonen – meest heterogene blok in de wijk – samenlevingsproblemen) en blok 8 (inkomhal van deze blok is rondhangplaats voor jongeren – overlast voor bewoners).

Het Project Sociale Cohesie heeft zich van bij de aanvang tevens tot doel gesteld te werken rond coördinatie, samenwerking en cohesie tussen verschillende lokale organisaties. Dit leidde tot het ontstaan van een Netwerk Peterbos dat zich drie-maandelijks gezamenlijk buigt over een aantal gemeenschappelijke acties (zoals bijvoorbeeld het jaarlijkse wijkfeest) en een gelijklopende visie over het verbeteren van de leefbaarheid in de wijk Peterbos.

In 2003 is een culturele inleefreis naar Marokko georganiseerd met de groep jong-volwassen.

De Vadergroep in Peterbos is opgericht in 2001 naar het voorbeeld van de Buurtvaders in Amsterdam. De bedoeling was de problematiek van vooral rondhangende jongeren met deze vaders bespreekbaar te maken. Al snel werd duidelijk dat deze doelstelling te hoog gegrepen was. Vaders en mannen meer in het algemeen, zijn een moeilijk bereikbare doelgroep binnen de Marokkaanse gemeenschap. Ook de sociale huisvestingscontext (lage zelfredzaamheid en draagkracht), maakt dat er weinig collectief groepsdenken is. Vertrekkende vanuit de filosofie van het opbouwwerk, werd er dan ook voor gekozen het groepsproces te laten primeren boven de initiële doelstelling, namelijk het surveilleren in de buurt door de vaders (zoals het inspirerende voorbeeld in Amsterdam). De vaders, die door het project bereikt werden, stuurden vooral aan op cultureel-religieus getinte activiteiten. Het feit dat dit discours naar voren geschoven werd, kan opnieuw gelinkt worden aan de specifieke wijkcontext, waar de Marokkaanse gemeenschap eerder besloten is en erg traditioneel van aard.

Vanuit RisoBrussel werd gesteld dat de religieus getinte ambities van vaders niet te rijmen vielen met de maatschappelijke visie die het opbouwwerk wil uitdragen en er werd dan ook besloten deze groep niet langer in deze vorm te ondersteunen. Dit betekent echter niet dat de vooropgestelde doelstelling, namelijk de overlast van jongeren in de wijk bespreekbaar stellen en indien mogelijk aanpakken, uit het vizier verdwenen is. Vanuit de Jongerenwerking wordt er rechtstreeks met de jongeren rond deze problematiek gewerkt. In 2003 is er met een groep jong-volwassen een culturele inleefreis naar Marokko georganiseerd.

Jongerenwerking Peterbos

Jongerenwerking Peterbos is door de Vlaamse Gemeenschapscommissie erkend als werking met maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren (wmkj) en dit binnen de laagste categorie (III). In concreto betekent dit 2 voltijdse jeugdwerkers, er zijn nog 2 jeugdwerkers in een Gesco-contract en 1 voltijds contract via de sociale huisvestingsmaatschappij Assam. Vorig jaar werden de Sociale Maribel-middelen van RisoBrussel in Peterbos ingezet voor de coördinatie. Met het vertrek van de

coördinator eind 2003 werd besloten om de coördinatie gedeeltelijk binnen de werking zelf te organiseren en gedeeltelijk vanuit RisoBrussel opnieuw aan te sturen. Bedoeling is nog altijd door te groeien tot een erkenning binnen categorie I, waarbinnen een coördinator wordt betoelaagd en waarbinnen de Gesco-contracten kunnen worden omgezet. Eenmaal een volwaardige erkenning bekomen, is het de bedoeling deze werking te verzelfstandigen in een eigen vzw-structuur. Momenteel is er geen financiële ademruimte binnen de VGC om onze werking te laten groeien. Daarenboven is er een ganse doorlichting bezig binnen de sector met eventueel verstreckende herstructureringsvoorstellen (koepelorganisatie). Vanuit deze optiek is het aangewezen dat vanuit RisoBrussel-centraal deze ontwikkelingen worden opgevolgd en de Jongerenwerking nog even in eigen huis te houden (zie verder).

Ondanks deze brede waaier aan financiële en organisatorische kopzorgen, mag het afgelopen werkjaar als succesvol worden bestempeld. De 6 deelwerkingen kenden een zo goed als normaal verloop. Gedurende het gehele schooljaar was er op woensdagnamiddag een Nederlandstalige kinderwerking (6-12 jaar) en een Franstalige kinderwerking, voor jongens en meisjes apart (10-12 jaar). Op donderdagavond en zaterdagmiddag vond er een tienermeisjeswerking (+13 jaar) plaats en op hetzelfde moment had ook een tienerjongenswerking plaats (13-17 jaar). Op dinsdagavond en woensdagnamiddag werkten de jongeren (+17 jaar) projectmatig rond een inleefreis naar Marokko. Ook gedurende de vakantieperiodes gingen er zo goed als elke dag activiteiten door voor de verschillende leeftijdsgroepen. Elke deelwerking nam naar jaarlijkse gewoonte ook deel aan een kamp, al dan niet projectmatig uitgewerkt (zie verder). De zaalvoetbalploegen van Peterbos United deden mee aan de zaalvoetbalcompetitie met volgende ploegen: miniemen (10-12 jaar), kadetten (12-15 jaar) en een A-ploeg (16-25 jaar).

Binnen het merendeel van de deelwerkingen, werd ook dit jaar de focus gelegd op het projectmatig werken. Deze methodiek werd voor het eerst ingevoerd in het werkjaar 2000-2001 om het incidentele en vrijblijvende karakter van de animaties te overstijgen en zo ook meer duidelijkheid en

houvast te creëren aan de animatoren. Bijkomende motivatie hierbij is het té sterk op consumptie gerichte activiteitsaanbod te verminderen en op die manier trachten vrijetijds mogelijkheden aan te bieden waartoe deze maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren anders geen kans toe krijgen. Het projectmatig werken houdt in dat gedurende een langere periode een bepaalde rode draad wordt gevolgd met de bedoeling een concreet resultaat (zoals de inleefreis naar Marokko) na te streven. De proceskant is hierbij even belangrijk als het uiteindelijke resultaat. Door zich als volwaardige groep, gedurende een bepaalde periode, naar een concreet einddoel te richten en samen de nodige voorbereidingen te treffen, ontstaat er een nog sterkere groepssfeer die telkens versterkt kan worden. Deze methodische aanpak bleek in het verleden reeds zijn vruchten afgeworpen te hebben en wordt zeker naar de toekomst toe gecontinueerd.

Opbouwwerkgebied Brabantwijk

„Naar een leefbare Brabantwijk“.

Het opbouwwerk in de Brabantwijk kadert in het samenlevingscontract voor Schaarbeek en is, als Meldingspunt, aanspreekpunt voor buurtbewoners en buurtorganisaties. Als zodanig maakt het deel uit van het netwerk Limiet - Limite dat werkt aan de verbetering van de leefbaarheid in de Brabantwijk. In 2003 is veel energie besteed aan de verdere uitbouw van het project netheid.

De strategie werd, samen met een aantal bewoners (initieerders van een petitie aan het adres van de gemeente om het gebrek aan investering op gebied van netheid aan te klagen), RenovaS, RisoBrussel, de coördinator school-buurt van Vlekho / Limiet - Limite en de winkelstraatmanager van de Brabantstraat, uitgewerkt.

Tijdens de eerste vergadering werd vooral de complexe situatie en de diverse bevoegdheden op gebied van openbare netheid uitgelegd (wie doet wat?). Voor bewoners blijkt het moeilijk om daar op een systematische wijze het properheidscharter en de inventaris in te vullen. Daarom is gekozen om te werken via debatten en om zelf op te tekenen wat gezegd werd. Er werden enkele bijeenkomsten georganiseerd waarop telkens een deskundige aanwezig was. Op de eerste samenkomst kwam de

verantwoordelijke gemeentelijke ambtenaar voor openbare reinheid de gemeentelijke rol en taken van de dienst toelichten en ging het debat met bewoners en andere wijkactoren over rechten en plichten aan. Verder werd een verantwoordelijke van NetBrussel en de commissaris van de milieupolitie zone 5 uitgenodigd om te debatteren met de werkgroep. Uit deze gesprekken ontstonden het charter en de inventaris beetje bij beetje. Aansluitend werd ook met de schepen voor openbare ruimte, de verantwoordelijke van de milieupolitie, de gemeentelijke ambtenaar voor openbare netheid en bewoners een wijkwandeling georganiseerd. Het doel van de wijkwandeling was om per straat, met de bewoners van die straat en gemeente / politie, de balans op te maken van de specifieke netheidsproblemen. De wandeling werd afgerond met een straatdebat. Er werd ook, samen met de schoolbuurt coördinator en de directeurs van de verschillende hogescholen, een vergadering belegd om te

spreken over rechten en plichten van de school en de studenten enerzijds en anderzijds om na te gaan op welke manier de scholen in het project kunnen investeren.

Hiernaast, en telkens in functie van bewonersbetrokkenheid, neemt het opbouwwerk taken op in enkele samenwerkingsverbanden. In het hoger aangehaalde samenwerkingsverband Limiet Limite zijn dat: de buurtontbijtjes, de taallessen op Vlekko, de lichtkrant, het wijkfeest en de buurtwandelingen. Het werkt mee in een participatieproject, gesubsidiëerd door het staatssecretariaat voor grotestedenbeleid. Bedoeling is de preventieraad in het kader van het samenlevingscontract om te vormen tot transversale wijkantennes. Ook werden voorstellen geformuleerd voor het betrekken van bewoners op de heraanleg en onderhoud van het park „Brabant-Groen”.

Katleen Vanlerberghe & Alain Storme

Aan het buurtfeest in de Brabantwijk participeerden de verschillende culturen uit de buurt.

Foto: Michel Demol

Voor een echt stadsproject in Thurn & Taxis

Een eisenbundel

Het Bijzonder BestemmingsPlan (BBP) voor Thurn & Taxis is een zeer middelmatig plan dat in geen enkel opzicht bijdraagt tot de hoogwaardige kwaliteit van de site. *Wij pleiten voor een ontwikkeling op basis van een globale visie en een sterk stadsproject. Zoniet, is dit een gemiste kans.* Bij gebrek aan eigen financiële middelen om Thurn & Taxis te ontwikkelen, hebben de Belgische spoorwegen en de Haven van Brussel de site uit handen gegeven aan privé projectontwikkelaars. Vooraleer de projectontwikkelaars van start kunnen gaan met de ontwikkeling (en met het opstrijken van de bijhorende winsten), probeert de overheid haar afgeschoven verantwoordelijkheid te compenseren door met richtlijnen en bestemmingsplannen alsnog te wegen op de reconversie van de site. Dit echter zonder lange termijnvisie en zonder overleg. *Voor de ontwikkeling van alle grote en strategisch belangrijke Brusselse terreinen zijn gelijkaardige evoluties aan de gang. Onderstaande eisen zijn van toepassing op alle hefboomgebieden en gebieden van gewestelijk belang. Ze zijn dan ook niet mis te verstaan.*

Wij vragen de toepassing van het concept „hefboomgebied” dat de Brusselse gewestregering zelf heeft voorgesteld in haar Gewestelijk OntwikkelingsPlan (GewOP).

Alles wijst erop dat de Brusselse regering een loopje neemt met het concept „hefboomgebied” dat ze zelf heeft voorgesteld in het GewOP:

- Volgens het GewOP vormt een richtschema het basisinstrument voor de ontwikkeling van de hefboomgebieden. We vragen dat eerst dit richtschema wordt opgesteld en dat dit richtschema alle bestaande en geplande publieke en private projecten en programma's in kaart brengt.
- Verder volgens het GewOP wordt de opmaak van een richtschema opgevolgd door een begeleidingscomité. Wij vragen dat dit comité een echt coördinatie-, overleg- en planningsplatform met een juridisch statuut is. Alle betrokken partijen moeten hierin een stem hebben: de verschillende overheidsniveaus

- (federaal, Brussels gewest, stad Brussel, gemeente Molenbeek), de bedrijven met een publiek belang (NMBS, de Haven van Brussel, de MIVB ...) en zeker ook de bewoners en gebruikers van de omliggende wijken. Binnen dit overlegplatform moet het programma voor de hefboomgebieden opgesteld worden en de uitvoering ervan opgevolgd worden.
- De opmaak van een BBP, als uitvoeringsplan van zo een richtschema, zou dus de laatste stap

in het planningsproces van de hefboomgebieden moeten zijn. Dit BBP vormt als praktisch instrument het juridische kader waarbinnen de privé investeerders kunnen opereren. In het geval van Thurn & Taxis is er duidelijk

ver gevorderde BBP's voor beide wijken geen enkele aandacht voor het verbeteren van de relatie tussen beide wijken. Wel integendeel wordt een kantoorzone gepland die het hefboomgebied van oost naar west doorsnijdt.

Foto: Michel Demol

omgekeerd te werk gegaan: zowel het regeringsbesluit als het BBP zijn op maat van de projectontwikkelaars gesneden.

- Vandaag staan we ver van dergelijke geïntegreerde benadering. Hoewel de perimeter van het hefboomgebied nr. 5 „Thurn & Taxis” een ruim gebied aan beide zijden van het kanaal omvat (de Maritiemwijk en de site van Thurn & Taxis ten westen van het kanaal, en de Noordwijk ten oosten van het kanaal), hebben de al

Wij vragen meer overleg bij de ontwikkeling van de Gebieden van Gewestelijk Belang (GGB).

Het Gewestelijk BestemmingsPlan (GBP) heeft 14 GGB vastgelegd waarvoor het gewest in regeringsbesluiten gedetailleerde richtlijnen voor de programma's van deze gebieden opstelt. Op basis van die regeringsbesluiten moeten de gemeenten dan een BBP opmaken. Momenteel worden de regeringsbesluiten opgemaakt binnen de kabinetten. Zonder enig publiek debat dus, terwijl het om de strategisch belangrijkste sites van het Brussels gewest gaat. Wij vragen dat zowel Gewest als gemeenten het publieke debat over de reconversie van deze sites activeren. Het belang van deze sites verdient een ontwikkeling op basis van een globale visie en een sterk stadsproject.

Wij vragen een haalbaar financieel plan dat de globale ontwikkeling van de betrokken sites garandeert.

De uitvoering van de programma's voor de GGB moet gepaard gaan met een financiële injectie vanwege de overheid. De programma's voor deze strategische sites kunnen onmogelijk een sociale meerwaarde garanderen voor het publiek belang van Brussel en van de omliggende wijken als de ontwikkeling ervan enkel wordt overgelaten aan privé kapitaal.

Bovendien vragen wij om de goedkeuring van de gewestelijke richtlijnen en de gemeentelijke BBP's, die de ontwikkeling van de GGB mogelijk maken, te koppelen aan een financieel plan waarvan de haalbaarheid aangetoond wordt. We ijveren dat de programma's worden gerealiseerd door middel van een publiek-private samenwerking, waarbij tussen beide partijen vooraf duidelijke afspraken worden gemaakt over de verdeling van de kosten *en* de baten. De overheid en de privé moeten zowel de investeringen als de opbrengsten delen om de programma's te realiseren. Zoniet, kunnen deze gebieden niet ontwikkeld worden en dienen ze als grondreserve.

Verder moeten rendabele alternatieven voor kantoren aandachtiger bestudeerd worden. Het

kantooraanbod in Brussel overschrijdt nu al zwaar de behoefte, terwijl de nood aan woningen in Brussel blijft toenemen.

Wij vragen een realistisch „dragend” project. Laat het duidelijk zijn dat niemand nog gelooft in het project „Wijk van de Kennis”. Gezien het gebrek aan investeerders en financiële middelen, zijn er belachelijk korte uitvoeringstermijnen voorzien. De ULB is trouwens geen voorstander van een monofaculaire campus. Bovendien strookt de ontwikkeling van Thurn & Taxis als Europese pool met internationale faam in hoog-technologie niet met de bestaande kwaliteiten waarmee Brussel en de site bekendheid hebben in het buitenland. Veeleer dan binnen de realiteit kadert dit project-idee binnen de „bench marking”-strategie die zich in vele Europese steden aan het voltrekken is.

Ook de „Wijk van de Kennis” blijkt dus niet meer dan de lancering van een wild idee te zijn, waarvan gehoopt werd dat het een sneeuwbal effect zou teweeg brengen dat tot investeerders voor en de ontwikkeling van de site zou leiden.

Voor de bepaling van het programma van een GGB, moeten een aantal fundamentele vragen beantwoord worden. Dit moet gebeuren via een publiek debat en zeker in het overlegplatform dat de invulling bepaalt. Voor wie en op welke schaal wordt het GGB ontwikkeld ? Moet de ontwikkeling van strategische stedelijke plekken gedragen worden door een overkoepelend thema en welk thema moet dat dan zijn ? In functie van de antwoorden op die vragen moet dan de juiste ontwikkelingsmethode worden gekozen. Nergens in het Thurn & Taxis-dossier worden deze vragen expliciet gesteld, laat staan beantwoord.

Het zeer gezoneerde plan voor Thurn & Taxis dat nu op tafel ligt, kunnen wij in ieder geval niet steunen. De basisvoorwaarden voor een duurzame stedelijke ontwikkeling van de site zijn niet voldaan. We spreken over integratie in het bestaande stedelijk weefsel en over een sturende mobiliteit. We zijn ervan overtuigd dat, als er aan deze voorwaarden voldaan wordt, het uitzonderlijke karakter van de site, zijn ligging nabij het centrum en zijn patrimonium voldoende waardevol zijn om een ontwikkeling te „dragen”.

Vandaag worden in ijltempo gewestelijke richtlijnen en gemeentelijke BBP's opgemaakt en goedgekeurd voor de gebieden van gewestelijk belang. Zo goed als alle Brusselaars hebben zo een slapend monster om hun hoek of in hun achtertuin en kunnen dus vrezen dat hun mening niet zal gevraagd worden vooraleer één of andere bouwpromotor er kantoren komt optrekken. Wij vragen dus aan alle betrokkenen om zich te mobiliseren en onze eisen te ondersteunen !!!

Ondertekenaars:

- Maritiemcomité - Molenbeek
- BuurtComité:
Maria-Christina / Koningin / Stefania - Laken
- RisoBrussel
Bewonerscomités Harmonie & Oude Noordwijk
- GAQ - Europawijk
- V+ - www.vplus.org
- diSturb - www.disturb.be
- NoMo - www.nomo.be
- Brusselse Bond voor het Recht op Wonen
- BRAL - Brusselse Raad voor het Leefmilieu

Hier kunnen 3 woningen komen

Campagne tegen leegstaande woningen

Op 24 februari hield de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen (BBRoW) onder de noemer „Hier kunnen 3 woningen komen” een opgemerkte actiecampagne tegen leegstaande woningen in Brussel. RisoBrussel nam als lid van de BBRoW deel aan deze actie en dit in Kuregem en de Noordwijk. Hieronder volgt een wat herwerkte versie van de perstekst en een beschrijving van de concrete medewerking vanuit het opbouwwerk.

Aanleiding en voorstelling actiecampagne

Het laatste officiële cijfer over het aantal leegstaande gebouwen in het Brusselse Gewest dateert van 1998 en spreekt over 5.393 volledig leegstaande gebouwen. Als we ervan uitgaan dat in een volledig leegstaand gebouw gemakkelijk 3 woningen kunnen worden gecreëerd, en rekening houdend met het aantal leegstaande etages boven winkelruimtes, dan kunnen we het aantal leegstaande woningen in

het Brusselse Gewest gemakkelijk op 15.000 à 20.000 ramen. Deze cijfers worden bevestigd door onder meer cijfers over het energie- en waterverbruik. Het aantal watermeters (aansluitingen) in woongebouwen met een verbruik lager dan 5 m² bedroeg in 2003 maar liefst 14.642. De oorzaken van deze leegstand zijn situaties van speculatie, erfenisproblemen of onvoldoende middelen voor de eigenaar om werken uit te voeren.

Ondertussen stijgen de huur- en verkoopprijzen van woningen in het Brusselse Gewest nog altijd. Sinds 2000 is de gemiddelde huurprijs in het Brusselse Gewest 5 keer sterker gestegen dan de index van de consumptie-prijzen. Tevens staan er momenteel maar liefst 23.000 gezinnen op de wachtlijst voor een sociale woning.

Er is dus dringend nood aan meer betaalbare huisvesting in Brussel. Een doorgedreven bestrijding van de leegstaande woningen door de Brusselse gemeenten en het Brusselse Gewest is volgens de BBRoW ook een manier om de Brusselse huisvestingscrisis aan te pakken. Het aantal leegstaande woningen is – naar ieders aanvoelen – in vergelijking met 10 jaar geleden afgenomen, maar zit toch nog altijd op een onaanvaardbaar niveau.

Daarom lanceerde de Brusselse Bond voor het Recht op Wonen een campagne tegen leegstaande woningen, samen met 24 verenigingen, actief in 8 gemeenten. Deze verenigingen hebben een inventaris opgesteld van de volledig leegstaande woongebouwen (546 gebouwen of meer dan 1500 woningen), affiches met de boodschap „hier kunnen 3 woningen komen” aangebracht op de leegstaande gebouwen, de eigenaar aangeschreven met de vraag zijn woning te (laten) renoveren met de hulp van een sociaal verhuurkantoor en de gemeenten aangespoord om de eigenaar van het gebouw meer onder druk te zetten.

Voorstellen voor bestrijding van de leegstand

Met deze actiecampagne wil de BBRoW samen met de deelnemende verenigingen eveneens

Foto: Fotoarchief BBRoW

Een opgemerkte actiecampagne tegen leegstaande woningen in Brussel

verschillende voorstellen lanceren om de bestaande instrumenten te verbeteren of nieuwe instrumenten te creëren. Belangrijk om weten is dat er geen mirakeloplossing bestaat tegen leegstaande woningen, maar dat een geslaagde strijd bestaat uit een geheel van maatregelen.

Promotie en ondersteuning van de Sociale Verhuurkantoren

De erkende sociale verhuurkantoren kunnen een belangrijke partner zijn voor de eigenaar om zijn woning te renoveren en opnieuw op de markt te brengen. Een eigenaar die zijn woning laat renoveren en in beheer geeft aan een sociaal verhuurkantoor, kan trouwens rekenen op een verhoogde renovatiepremie. In de praktijk zijn de woningen die aan het sociaal verhuurkantoor worden aangeboden echter dikwijls in (zeer) slechte staat en vragen ze renovatiewerken. Bovendien beschikken de erkende sociale verhuurkantoren over onvoldoende financiële middelen en personeel om veel renovatieprojecten te begeleiden. Het aantal woningen in beheer van de erkende sociale verhuurkantoren schommelt al een paar jaar rond de 900 en breidt niet geweldig uit.

Daarom pleiten we voor de volgende maatregelen: Promotiecampagne voor de SVK's: de laatste promotiecampagne van de SVK's dateert alweer van maart 2003. Een nieuwe promotiecampagne lijkt ons aangewezen.

Renovatiefonds voor de SVK's: De SVK's en sommige eigenaars hebben onvoldoende financiële middelen om de nodige renovatiewerken te voorfinancieren. Daarom zou de oprichting van een voorfinancieringsfonds voor de SVK's een nuttig initiatief zijn.

Technische cel voor de SVK's: Het lijkt ons interessant dat er een gewestelijke technische cel wordt opgericht ter ondersteuning van de Sociale Verhuurkantoren, samengesteld uit ondermeer een aantal prospecteurs en architecten. Zij kunnen renovatiedossiers helpen opzetten en de werken nauwgezet opvolgen.

Een efficiëntere inning van de leegstandstaks.

Alle Brusselse gemeenten heffen een taks op leegstaande woningen maar weliswaar met verschillende aanslagvoeten gaande van 150 euro (Ukkel) tot 500 euro (Vorst) per lopende meter gevelbreedte vermenigvuldigd met het aantal verdiepingen.

Wanneer we vervolgens bekijken hoeveel de taks opbrengt (n.v.d.r.: cijfers beschikbaar bij BBRoW), dan zien we dat dit veel minder is dan we zouden verwachten. Hiervoor kunnen verschillende redenen worden aangehaald: onvoldoende gemeentepersoneel om een systematische inventaris op te stellen, beroepsprocedures van de eigenaars tegen de taks, ...

Het beste niveau voor de inning van deze leegstandstaks blijft voor ons het gemeentelijk niveau. Wijkagenten, sociale assistenten en verenigingen kunnen hun informatie sneller laten doorstromen. Maar het Gewest zou de gemeenten moeten ondersteunen door de vorming van de gemeentelijke ambtenaren, of door het ter beschikking stellen van gespecialiseerde ambtenaren, die gedurende een zekere tijd kunnen helpen bij het opzetten van een betere „cel leegstandstaks”. Daarom zou het Gewest een „Technische Gewestelijke Leegstandscel” moeten oprichten, waarin ondermeer ook gespecialiseerde juristen werken. Zij kunnen de gemeenten adviseren en bijstaan bij moeilijke dossiers waarvoor bijvoorbeeld speculanten een leger van juristen inschakelen. Ook bij „verdwenen” eigenaars of bij onverdeeldheid kunnen zij optreden. Op die manier wordt bovendien nieuwe rechtspraak gecreëerd over leegstaande woningen in Brussel.

Meer aankoop of onteigening en renovatie door de gemeente

Een gemeente die een leegstaande woning aankoopt en renoveert, ontvangt van het Gewest hiervoor een subsidie van respectievelijk 85% en 65%. In tien jaar tijd werden echter maar een paar tientallen woningen ook effectief aangekocht. Is dit instrument dan een maat voor niets? Het antwoord is subtiel. Volgens de Gewestelijke administratie moet van de begrote middelen slechts 10% worden uitgekeerd, omdat wanneer een gemeente de eigenaars van leegstaande woningen ingebreke stelt en dreigt om de woning te onteigenen, 9 op de 10 eigenaars effectief overgaan tot renovatie of verkoop. Minder positief is echter dat het overgrote deel van de gemeenten eenvoudigweg geen gebruik maakt van deze subsidies. Het zijn telkens dezelfde 3,4 gemeenten die beroep doen op de Gewestsubsidies: St. Gillis, Brussel-Stad, Schaarbeek, De redenen hiervoor zijn divers. In de eerste plaats beschikken niet alle gemeenten over een regie om dergelijke operatie tot een goed eind te brengen,

vervolgens moet de gemeente nog altijd een deel van de aankoop- en renovatiekosten zelf voor-schieten, tenslotte zijn aan de subsidie verschil-lende voorwaarden verbonden om ervoor te zorgen dat de woning aan „sociale voorwaarden” moet verhuurd worden. Ook hier pleiten we voor een betere ondersteuning van de gemeenten door het Gewest. Aangezien nooit het volledige voorziene budget voor aankoop en renovatie moet worden betaald, pleiten we er ook voor om het subsidie-bedrag te verhogen, zeker voor renovatie van de woningen. Uiteraard moeten de bestaande criteria voor toewijzing van dit type woningen – maxi-muminkomen gelijk aan inkomensvoorwaarden sociale huisvesting, gebruik van wachtlijsten, ... – strikt worden toegepast en gecontroleerd.

Toepassing van het openbaar beheersrecht

De Brusselse Huisvestingscode van 17 juli 2003 verschaft aan de gemeenten en OCMW's, de gemeenteregies, de BGHM, de openbare vastgoed-maatschappijen, het Brusselse Woningfonds en de Gewestelijke Regie een nieuw instrument ter bestrijding van de leegstaande woningen: het openbaar beheersrecht. Hierdoor kunnen leegstaande woningen gedurende 9 jaar in beheer worden genomen door de hierboven genoemde „openbare vastgoedbeheerders”.

Worden als leegstaande woningen beschouwd:

- Woningen die gedurende minstens 12 maanden niet zijn ingericht met huisraad;
- Woningen waar gedurende een periode van minstens 12 opeenvolgende maanden het waterverbruik lager ligt dan 5 m² en het elektriciteitsverbruik lager dan 100kwh.

Indien de „openbare vastgoedbeheerder” renovatie-werken moet uitvoeren aan de woning, dan kan hij de kostprijs van die werken aftrekken van de huur-prijs die hij aan de eigenaar van de woning moet betalen. De woningen moeten prioritair worden verhuurd aan gezinnen die een ongezonde of on-bewoonbare woning moeten verlaten. Voor toepas-sing van dit openbaar beheersrecht is het wachten op de publicatie van het toepassingsbesluit in het Staatsblad. In de Gewestbegroting 2004 is wel al een fonds voorzien van 1 miljoen Euro voor de voorfinanciering van noodzakelijke werken. We vinden het jammer dat ook de erkende Sociale Verhuurkantoren niet van dit openbaar beheersrecht

gebruik kunnen maken. Bovendien stellen we ons de vraag of het bij grote renovatiewerken niet inte-ressanter zou zijn voor de openbare actor om de woning langer dan 9 jaar in beheer te kunnen nemen (en zo alle kosten te kunnen afschrijven).

De wijkcontracten: werken met subsidie-enveloppes

De wijkcontracten zijn een interessante formule voor de gecöördineerde aanpak van de achtergestel-de wijken. Hoewel tijdens de laatste 10 jaar slechts de helft van de voorziene huisvestingsprojecten ook effectief werden gerealiseerd, bieden zij voor de gemeenten toch mogelijkheden. Het Gewest kan immers tot 90% van de aankoop- en renovatiekos-ten van leegstaande en verwaarloosde woningen aan de gemeenten subsidiëren. Op dit ogenblik, wanneer een voorzien project niet kan doorgaan, dan is de gemeente verplicht om bijvoorbeeld voor de aankoop van een ander gebouw opnieuw de gehele procedure te doorlopen en het akkoord te krijgen van de regering. Om de efficiëntie van de gemeenten en de wijkcontracten te verhogen, zou het volgens ons interessanter zijn dat de gemeenten met „subsidie-enveloppes” kunnen werken. Met een dergelijke enveloppe krijgen zij de mogelijk-heid om binnen de voorziene termijnen een aantal woningen aan te kopen en te renoveren, ook indien de eerst voorziene aankoop (aankopen) niet kunnen doorgaan.

Een gewestelijke collectieve aankoopbeurs

De delegatie voor de ontwikkeling van de stad heeft eerst in Brussel-centrum en nu ook in Laken met veel succes „beurzen voor collectieve aan-koop” georganiseerd. Het zou interessant zijn om een dergelijke beurs op permanente basis op gewestelijk niveau te starten. Samen met de beurs moet ook advies gegeven worden over technische zaken, het opzetten van het aankoopdossier, evalua-tie van de kosten, ... Deze beurs zou ook promotie kunnen maken over het zogenaamde „luik 2” van de wijkcontracten. Het luik 2 van de wijkcontracten voorziet namelijk dat de gemeenten terreinen of gebouwen tegen een sterk verlaagde prijs kan ver-kopen aan een privé-investeerder, op voorwaarde dat die er woningen opricht die worden verhuurd of verkocht aan personen met een beperkt inkomen. Wij stellen voor dat ook particulieren rechtsreeks van dit mechanisme gebruik kunnen maken. Theo-

retisch is dit nu al mogelijk, maar in de praktijk is deze mogelijkheid niet gekend en dus nooit toegepast. Deze regionale collectieve aankoopbeurs zou binnen de Administratie Huisvesting kunnen komen, of misschien nog beter binnen de Gewestelijke Grondregie. Maar dan moet deze Regie wel het nodige personeel hiervoor aanwerven, beslagen in dit soort dossiers en in communicatie.

Een echte Gewestelijke Grondregie

De Gewestelijke Grondregie speelt op dit ogenblik niet de rol van een echte grondregie. Zij zou nochtans een belangrijke rol kunnen vervullen door het aankopen, saneren, verhuren en verkopen van woningen. De Regie zou ook terreinen ter beschikking kunnen stellen van privé-investeerders om er woningen te bouwen.

Ondersteuning van de tijdelijke bezetting van woningen

Veel renovatieprojecten van grote omvang vragen maanden, jaren vooraleer zij effectief worden gestart en beëindigd. Daarbij blijven ze vaak maanden leegstaan. Aan verenigingen die in deze gebouwen tijdelijke woningen willen creëren, moet de mogelijkheid worden gegeven om dit te kunnen realiseren.

Betere bescherming van wonen in de ruimtelijke planning

Het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) dat in 2001 werd goedgekeurd, biedt niet genoeg rechtszekerheid aan huisvesting. Van elk huizenblok in het gewest is weliswaar vastgelegd welke activiteiten er toegestaan zijn maar er zijn zoveel uitzonderingen dat men zelfs in de typische woonzones woningen kan afbreken of in kantoren kan omtoveren. Beschermd of lege gebouwen kunnen bijvoorbeeld overal van functie veranderen; uitrustingen van collectief belang en in één adem de „diplomatieke zendingen” zijn overal toegelaten; zonevreemde bedrijven mogen toch nog uitbreiden als ze een gunstig advies krijgen van de overlegcommissie en als het gemeentebestuur extra kantoren wil toestaan, hoeft het maar een Bijzonder Bestemmingsplan op te maken.

Dit GBP is met andere woorden geschreven op maat van de projectontwikkelaars. Het beschermt de huisvesting niet. De huisvesting moet volop de concurrentie aangaan met de economisch sterkere functies

(kantoren op de eerste plaats). Een eigenaar die speculeert op de verkoop van z'n pand aan projectontwikkelaars, krijgt vrij baan. Zo werkt het de leegstand, de speculatie en prijsstijgingen in de hand. Daarom vraagt de BBROW een planning die meer rechtszekerheid geeft en die het wonen centraal stelt.

N.v.d.r.: een mooi staaltje van concrete toepassing van het GBP vind je terug in het artikel „Mannen maken plannen. Buurtprotest tegen grootse bouwplannen in de Brusselse Noordwijk” - elders in dit tijdschrift (p.5-10)

Deelname aan deze actiecampaagne vanuit RisoBrussel

Vanuit RisoBrussel nam het opbouwwerk in de Noordwijk en in Kuregem deel aan deze actie. In Kuregem werd in de Veeartsenijbuurt de meest drukke straten uitgekozen om de affiches te plakken. Naar zichtbaarheid van de actie heeft dit het meeste effect. Samen met de Huurdersunie, die een ander deel van Kuregem voor hun rekening nam, werd er eveneens een concrete eisenbundel (met verwijzing naar de voorstellen zoals hierboven geformuleerd) opgesteld voor de gemeente. Deze werd dan ook samen officieel overhandigd aan de bevoegde schepen. Deze actie paste perfect binnen het project „Kuregem geeft *geheimen* huisvestingsproblematiek prijs”, een startend project binnen de privé-huisvestingsproblematiek.

Ook het opbouwwerk in de Noordwijk nam aan deze actiecampaagne deel samen met de huurdersunie van de Noordwijk. Ze besloten wel om het op een iets „zachtere” manier aan te pakken dan de BBROW vooropstelde. In plaats van affiches te plakken op alle leegstaande woningen maakten ze eerst een degelijke inventaris op van alle leegstaande panden (een veertigtal) en zochten ze de adressen van de eigenaars op. Deze fase is momenteel achter de rug. Nu is het de bedoeling deze eigenaars aan te schrijven met meer info over de sociale verhuurkantoren en dergelijke.

Meer info:

Brusselse Bond voor het Recht op Wonen (BBROW/RBDH),

Grootsermentstraat 2 bus 1, 1000 Brussel,
tel: 02/502 84 63, fax: 02/503 49 03, mail:
rbdh@skynet.be, website: www.rbdh-bbrow.be

De kanapee en de receptie

20 jaar RisoBrussel

Wat mag u verwachten van een evenement met de naam „Op de Kanapee, 20 jaar RisoBrussel!“. Wenste RisoBrussel actief te worden in de meubel-sector? RisoBrussel was en is op meerdere terreinen actief, maar de meubelsector behoort niet tot haar prioriteiten.

De kanapee op het podium stond er in de eerste plaats als zitmeubel waarin de verschillende sprekers (gasten) op een comfortabele wijze werden ontvangen. Een *buurtbewoonster* kwam er een deel van haar verhaal vertellen. Een *opbouwwerker* lichtte er zijn ervaringen en zorgen toe. Een *beleidsmaker* beschreef hoe een samenwerking met RisoBrussel tot tastbare resultaten leidde. Een *deskundige* bracht er zijn visie hoe kunst en opbouwwerk elkaar kunnen versterken.

Het enige decorstuk op het podium was die kanapee, om de klemtoon te leggen op de inhoud van RisoBrussel-werking van de voorbije 20 jaar. Die kanapee stond ook als symbool voor de opbouwwerkmethode die Riso in het Brusselse toepast. In overeenstemming met de opdracht van RisoBrussel, die omschreven is in het Vlaamse decreet op de samenlevingsopbouw.

De kanapee stond ook voor RisoBrussel. Het exemplaar dat werd voorgezet op 17 november 2003 was een ruime zetel, maar in de beginjaren was het eerder bescheidener. In tussentijd is het model gewijzigd en van kleur veranderd, maar het bleef een zitmeubel.

De kussen in de kanapee verhoogden het comfort van de sprekers en brachten ook meer kleur in het decor. Die extra kleuren symboliseerden de verschillende samenwerkingsvormen met andere Brusselse organisaties. Opbouwwerk is niet de enige methode om de samenleving op te bouwen, samenwerken met andere organisaties is een andere werkwijze om dit doel te bereiken. Die verschillende kleuren stonden ook voor de uiteenlopende politieke visies, de culturele en sociale verschillen

in de Brusselse bevolking, de vele vormen van het hoofdstedelijke weefsel. Kortom de grootte verscheidenheid in deze stad waarmee de opbouwwerkers dagelijks in contact komen.

Eerst kregen we een videoprojectie van een 15-tal minuten, een evocatie van 20 jaar werking van RisoBrussel. Nadien werd elke spreker met een korte videovoorstelling ingeleid, waarna de spreker en de moderator verder ingingen op het onderwerp. Deze videomontages kwamen tot stand dankzij de bereidwillige medewerkers van Kurasaw.

Vervolgens kwam Mevrouw A. Byttebier, minister bevoegd voor de Samenlevingsopbouw in Vlaanderen en Brussel in de kanapee plaatsnemen. Onmiddellijk gevolgd door de drie Vgc-collegeleden; de heren J. Chabert (bijgestaan door Brigitte De Pauw), P. Smet en G. Vanhengel (vertegenwoordigd door Christel Verhasselt). Samen gaven ze hun kijk op het verleden, het heden en de toekomst van de samenlevingsopbouw te Brussel.

Als het laatste woord in en om de kanapee gezegd was, stond er in de foyer spijs en drank te wachten. Deze receptie werd door RisoBrussel aangeboden aan alle vrijwilligers, opbouwwerkers, stafleden, beheerders en sympatisanten van RisoBrussel. Dankzij de goede zorgen en de lekkere hapjes van Dar Al Amal, werd de receptie een succes. Voor de animatie en muzikale omlijsting werd gezorgd door „Op 't goevallen d'oeit“.

Toen maandag 17 november 2003 op zijn laatste benen liep werd het licht uitgedaan en trokken we de deur achter ons dicht.

Michel Demol

In *Opbouwwerk Brussel* nr. 79 vindt u een terugblik met kritische aanmerkingen op de voorbije 20 jaar. Op eenvoudige verzoek via e-mail of fax kan u nog een exemplaar bekomen (adresgegevens zie in de Colofon p. 37).

Inhoud & Colofon

Editoriaal.	3
Mannen maken plannen, protest tegen bouwplannen in de Noordwijk.	5
Een contact- en onthaalpunt voor de Brusselse Noordwijk.	11
Families in Transition. Groepsgerichte opvoedingsondersteuning aan gezinnen met vroege adolescenten.	14
Opbouwwerk anno 2003. Jaarverslag 2004.	18
Voor een echt stadsproject in Thurn & Taxis. Een eisenbundel.	29
Hier kunnen 3 woningen komen. Campagne tegen leegstaande woningen	31
De kanapee en de receptie, 20 jaar RisoBrussel	35

Opbouwwerk Brussel wordt uitgegeven door het Regionaal Instituut voor de Samenlevingsopbouw te Brussel, Antwerpsesteenweg 295, 1000 Brussel
 Tel.: (02) 203 34 24, Fax: (02) 203 50 64, E-mail: info@risobrussel.be,
 Website: www.risobrussel.be

© ® 2004 RISOBRUSSEL - Nr 80 Jaargang 20

Artikels:

Caroline Andries
 Bart Deceuninck
 Michel Demol
 Tim Engels
 Patrick Lambrecht
 Alain Storme
 Katleen Vanlerberghe
 David Van Vooren

Foto kافت:

Michel Demol

Fotomontages 20 jaar RisoBrussel:

Foto's: Jeroen Croux en
 Bert Martens
 Montages: Michel Demol

Tekstverwerking:

Kristel Van der Borght

Eindredactie:

Alain Storme

Vormgeving & lay-out:

Michel Demol

Drukkerij: ACCO

